

Smittskyddsinstitutets uppföljning av anslag 2:7 Insatser mot hiv/aids och andra smittsamma sjukdomar

STATSKONTORET

MISSIV

DATUM

2012-05-09

ERT DATUM

2012-02-09

DIARIENR

2012/38-5

ER BETECKNING

S2012/1045/FS
(delvis)

Regeringen
Socialdepartementet
103 33 Stockholm

**Uppdrag att kartlägga och analysera
Smittskyddsinstitutets uppföljning av anslag 2:7
Insatser mot hiv/aids och andra smittsamma sjukdomar**

Statskontoret fick i februari 2012 i uppdrag av regeringen att kartlägga och analysera Smittskyddsinstitutets uppföljning av anslag 2:7 Insatser mot hiv/aids och andra smittsamma sjukdomar.

Statskontoret överlämnar härmed rapporten *Smittskyddsinstitutets uppföljning av anslag 2:7 Insatser mot hiv/aids och andra smittsamma sjukdomar* (2012:18).

Generaldirektör Yvonne Gustafsson har beslutat i detta ärende. Utredningschef Anna Pauloff och utredare Lisa Widén, föredragande, var närvarande vid den slutliga handläggningen.

Yvonne Gustafsson

Lisa Widén

Innehåll

	Sammanfattning	7
1	Inledning	13
1.1	Regeringens uppdrag till Statskontoret	13
1.2	Avgränsningar	13
1.3	Metod och genomförande	14
1.4	Kvalitetssäkring	15
1.5	Disposition av rapporten	15
2	Bakgrund	17
2.1	Statens insatser för att minska smittspridning	17
2.2	En nationell strategi mot hiv, aids och vissa andra smittsamma sjukdomar	18
2.3	Anslaget för insatser mot hiv/aids och andra smittsamma sjukdomar	21
2.4	Förordningen (2006:93) om statsbidrag som kan sökas av frivilligorganisationer	22
2.5	Överenskommelsen mellan staten och SKL	24
2.6	Regeringens uppdrag till SMI	27
3	Kartläggning av SMI:s uppföljning	29
3.1	Organisering av uppföljningen	29
3.2	Bidrag till landsting och kommuner	30
3.3	Bidrag till frivilligorganisationer	38
3.4	Finansiering av insatser på nationell nivå, samordning och uppföljning	44
4	Analys av SMI:s uppföljning	51
4.1	Krav på uppföljningen	51
4.2	Bidrag till landsting och kommuner	54
4.3	Bidrag till frivilligorganisationer	57
4.4	Finansiering av insatser på nationell nivå, samordning och uppföljning	59
4.5	Samlad bedömning	61

5	SMI:s underlag till regeringen	65
5.1	Krav på underlaget	65
5.2	Innehåll i underlaget	66
5.3	Statskontorets bedömning	68
6	Slutsatser och förslag	71
6.1	SMI:s uppföljningssystem	71
6.2	SMI:s underlag till regeringen	73
	Referenser	75

Bilaga

Regeringsuppdraget	77
--------------------	----

Sammanfattning

Statskontoret har på uppdrag av regeringen genomfört en kartläggning av Smittskyddsinstitutets (SMI) uppföljning av anslag 2:7 Insatser mot hiv/aids och andra smittsamma sjukdomar. I uppdraget har också ingått att analysera uppföljningen utifrån hur den tillgodoser regeringens behov av information om bidragets användning, uppnådda resultat och identifierade behov av framtida förändringar.

Anslag 2:7 omfattar drygt 145 miljoner kronor och fördelas till frivilligorganisationer (cirka 21 miljoner kronor), landsting och kommuner (cirka 95 miljoner kronor) och insatser på nationell nivå och övergripande samordning och uppföljning (cirka 29 miljoner kronor).

Statskontorets övergripande bedömning är att SMI:s uppföljning av anslaget är regelbunden och systematisk. Det underlag SMI lämnar till regeringen uppfyller i huvudsak regeringens krav. Kartläggningen och analysen har dock visat att det finns delar av uppföljningen och underlaget som kan utvecklas för att ytterligare stärka systemet för uppföljning och bidra till att regeringen får den information som den behöver.

SMI:s uppföljningssystem

Regeringens krav på SMI:s uppföljning av anslaget är många och fastställs i en rad olika styrdokument. För bedömningen av hur uppföljningen svarar mot regeringens behov har Statskontoret sammanställt kraven i en enkel analysmodell. Utifrån modellen har Statskontoret gjort en bedömning av hur SMI:s uppföljning svarar mot kraven. Enligt modellen ställs följande krav på SMI:s uppföljning:

- Den ska vara regelbunden och systematisk.
- Den ska redovisa prestationer.
- Alla projekt ska utvärderas.
- Den ska leda till ökad kunskap.

Uppföljningen är regelbunden men inte systematisk i alla delar

Statskontorets bedömning är att SMI:s uppföljning i stora delar är regelbunden och systematisk. SMI ställer en rad formella krav på de aktörer som tar emot bidrag och det finns ett system för att analysera den information som kommer in till myndigheten. Uppföljningen kan dock göras mer systematisk i ett par avseenden.

Det finns en stor kunskap inom SMI om landstingens, kommunernas och frivilligorganisationernas verksamheter. Informationen sammanställs dock inte i något formellt, samlat dokument. Statskontoret bedömer att detta skapar en sårbarhet i uppföljningssystemet eftersom tillgången till den kunskap som finns är beroende av enskilda personer.

Vidare saknar SMI en systematik för revisioner av frivilligorganisationernas ekonomiska redovisningar. Revisioner genomförs inte utifrån någon långsiktig plan utan vid behov.

SMI följer upp den verksamhet hos landsting och kommuner som finansieras av anslaget. Huvudmännen svarar själva för uppföljningen av de projekt som de i sin tur för vidare medel till. Det faktum att huvudmännen själva har möjlighet att utforma sin uppföljning kan enligt Statskontoret medföra en risk för att uppföljningen inte är nationellt jämförbar i denna del.

Statskontoret anser att SMI bör använda sitt mandat och ställa tydliga krav på landstingen och kommunerna i deras uppföljning av vidareförmedlade bidrag. Vidare bör SMI införa rutiner för att systematiskt sammanställa information. Revisioner av frivilligorganisationernas ekonomiska redovisningsarbete bör också utföras enligt en plan eller strategi.

SMI ställer krav på redovisning av prestationer

Statskontorets kartläggning av SMI:s uppföljning har visat att SMI ställer krav på att landsting, kommuner och frivilligorganisationer ska redovisa hur de har använt beviljade medel, vilka aktiviteter som har genomförts, eventuella avvikelser från planeringen och hur genomförda insatser svarar mot målen i ansökan. Statskontoret bedömer att uppföljningen kan sägas leda till redovisning av prestationer.

Långt ifrån alla insatser utvärderas

Kartläggningen har visat att SMI:s uppföljning, mot bakgrund av de krav som regeringen ställer i olika styrdokument, inte uppfyller kraven om att alla projekt ska utvärderas. Vissa projekt och insatser är föremål för mer djupgående utvärderingar men många utvärderas inte. SMI uppmanar bidragsmottagarna att skicka in rapporter när utvärderingar har genomförts men ställer inga krav på att insatser ska utvärderas.

Tjänstemän, både vid Socialdepartementet och vid SMI, har framhållit att det finns svårigheter med att mäta effekter av insatser efter en kort tid. Storleken på bidragen till projekt och insatser varierar också stort. Statskontoret ser ett behov av förtydliganden i regeringens krav gällande utvärderingar. Statskontoret anser också att SMI bör utarbeta en plan eller strategi för arbetet med utvärderingar.

Uppföljningen kan bidra till ökad kunskap

Statskontoret bedömer att SMI:s uppföljning på flera sätt har förutsättningar att kunna bidra till att sprida kunskap. Ett exempel på detta är att myndigheten sprider goda exempel och resultat från olika studier i samband med möten med organisationer och landsting i olika forum.

De krav på redovisning av prestationer som SMI ställer i sin uppföljning, leder till att myndigheten får in mycket information och kunskap. Statskontorets kartläggning har dock visat på avsaknaden av en systematisk sammanställning och dokumentation av resultaten från samtliga projekt och insatser. En samlad redovisning skulle kunna förbättra förutsättningarna ytterligare även i fråga om kunskapsspridning.

SMI:s underlag till regeringen

Det underlag SMI lämnar till regeringen i form av en årlig rapport uppfyller i huvudsak de krav på kortfattad information om bidragets användning, uppnådda resultat och identifierade behov av framtida förändringar som ställs i myndighetens regleringsbrev. Underlaget innehåller också förslag till bidragets fördelning för nästkommande år. Statskontorets analys av underlaget har dock visat att det finns möjligheter och behov av att utveckla och stärka vissa delar.

Kunskap om resultat finns men redovisas inte

Statskontoret konstaterar att SMI:s underlag till regeringen saknar redovisningar av resultat från de insatser och projekt som landsting, kommuner och frivilligorganisationer har genomfört. Detta är information som kommer in till SMI genom den återrapportering som lämnas till myndigheten från samtliga bidragsmottagare.

Statskontoret föreslår inte att SMI ska redovisa resultat från samtliga projekt eller insatser i underlaget. Vi anser däremot att underlaget bör kompletteras med en sammanfattande redogörelse över resultaten för de projekt och insatser som riktas mot de olika preventionsgrupperna. Vi anser också att underlaget bör innehålla SMI:s bedömning av resultaten från det gångna året.

Information om bidragets användning bör i större utsträckning presenteras i underlaget

Statskontoret anser att SMI:s underlag till regeringen bör utvecklas så att det framgår vilken typ av insatser som har beviljats bidrag. Exempel på sådana kategorier eller typer av insatser skulle kunna vara utbildningar och informationskampanjer. Vidare anser Statskontoret att underlaget bör kompletteras med en sammanställning över hur anslaget, antingen samlat eller uppdelat per anslagsdel, har fördelats mellan de olika preventionsgrupperna.

Regeringen ställer inga formella krav på att underlaget ska innehålla information om det ekonomiska utfallet, det vill säga om hela anslaget har förbrukats under året eller inte. Statskontoret anser dock att information av detta slag borde vara av intresse för regeringen och att underlaget därför bör kompletteras med en sådan uppgift.

Regeringen bör förtydliga kraven på underlagets innehåll

Regeringen är framför allt beroende av SMI:s underlag i samband med det årligen återkommande arbetet med att ta fram en ny överenskommelse. Underlaget används också för att kunna hantera och besvara frågor från organisationer som vänder sig direkt till Socialdepartementet.

Statskontoret anser att förutsättningarna för SMI att göra rätt avvägning mellan att ge tillräcklig information och att ge för mycket information, skulle förbättras om regeringen tydliggjorde vilken typ av information man vill ha. Vi bedömer att regeringens krav på underlaget lämnar visst tolkningsutrymme. Regeringen bör också se över hur ofta man vill ha olika typer av information.

Statskontorets förslag

Utifrån resultaten av den genomförda kartläggningen och analysen lämnar Statskontoret följande förslag avseende uppföljningen och det underlag myndigheten lämnar till regeringen:

- SMI bör upprätta ytterligare rutiner för att stärka uppföljningen av anslaget.
- SMI bör ställa tydligare krav på uppföljning av de medel som fördelas av landsting och kommuner.
- Regeringen bör förtydliga kraven på SMI:s uppföljning och på innehållet i det underlag som myndigheten lämnar till regeringen.
- Den kunskap om resultat som uppnås genom SMI:s uppföljning bör redovisas i det underlag som myndigheten lämnar till regeringen.
- SMI bör i större utsträckning presentera information om bidragets användning i underlaget till regeringen.

1 Inledning

Det första fallet av aids upptäcktes i Sverige 1982. Sedan dess bedriver staten ett aktivt arbete för att minska smittspridningen. Från och med budgetåret 1986/1987 har regeringen anvisat särskilda medel för insatser som syftar till att begränsa spridningen och konsekvenserna av hiv och aids. Det är Smittskyddsinstitutet (SMI) som ansvarar för de särskilda medlen genom att bevilja och följa upp bidrag.

Landsting, kommuner och frivilligorganisationer med flera kan ansöka om medel för bland annat förebyggande insatser och metodutveckling. År 2012 uppgår anslag 2:7 Insatser mot hiv/aids och andra smittsamma sjukdomar till cirka 145 miljoner kronor.

1.1 Regeringens uppdrag till Statskontoret

Regeringen har gett Statskontoret i uppdrag att kartlägga och analysera SMI:s uppföljning av anslag 2:7 Insatser mot hiv/aids och andra smittsamma sjukdomar. I uppdraget ingår att analysera uppföljningen utifrån hur den tillgodoser regeringens behov av information om bidragets användning, uppnådda resultat och identifierade behov av framtida förändringar. Vid behov ska Statskontoret lämna förslag på åtgärder för att ytterligare utveckla och stärka SMI:s uppföljning av anslaget.

Uppdraget ska redovisas till Socialdepartementet i form av en skriftlig rapport senast den 15 maj 2012.

1.2 Avgränsningar

När det gäller uppgifter som rör hiv, aids och andra sexuellt överförbara blodburna sjukdomar framgår av 6 § förordningen (2010:604) med instruktion för Smittskyddsinstitutet att SMI ska:

- verka för att begränsa spridningen och konsekvenserna för samhället och enskilda,

- främja utvecklingsinsatser på lokal, regional och nationell nivå inom berörda samhällssektorer,
- bidra till att utveckla metoder för kommunikation riktad till allmänheten och riskutsatta grupper samt
- främja ideella organisationers verksamhet inom området.

Enligt uppdraget ska Statskontoret dock främst analysera SMI:s uppgift att följa upp och utvärdera de insatser som finansieras med statsbidrag.

I uppdraget till Statskontoret ingår inte att granska fördelningen av anslaget. Statskontoret har inte heller haft i uppdrag att värdera relevansen eller resultatet av vissa insatser eller att utvärdera överenskommen mellan staten och Sveriges Kommuner och Landsting (SKL).

1.3 Metod och genomförande

I uppdraget har Statskontoret främst fokuserat på SMI:s uppföljning av de insatser som finansieras av de medel som SMI fördelar. Statskontorets rapport grundar sig på intervjuer med tjänstemän vid SMI, SKL och vid Socialdepartementet. Underlaget har också utgjorts av interna och externa dokument som belyser SMI:s verksamhet, regeringens intentioner med anslaget och krav på uppföljningen samt regelverket kring statsbidrag till verksamhet mot hiv och aids och vissa andra smittsamma sjukdomar.

I kartläggningen av SMI:s uppföljning redogör vi för hur SMI tillämpar gällande styrdokument i bidragsprocessen, hur uppföljningen är organiserad och vilka krav SMI ställer på organisationen bland annat vad gäller redovisningen av beviljade bidrag.

Statskontorets analys av SMI:s uppföljning utgår ifrån resultatet av kartläggningen. Regeringens behov av information har analyserats utifrån olika styrdokument och intervjuer med tjänstemän vid Socialdepartementet. För analysen av SMI:s uppföljning har vi tagit fram en modell. Modellen är en sammanfattning av de krav som regeringen ställer på uppföljningen i olika styrdokument.

Uppdraget har genomförts av en projektgrupp bestående av Lisa Widén (projektledare) och Hedvig Tängdén.

1.4 Kvalitetssäkring

SMI har fått möjlighet att faktagranska och lämna synpunkter på de beskrivande delarna av rapporten. Rapporten har också kvalitetssäkrats genom Statskontorets interna processer.

1.5 Disposition av rapporten

I kapitel 2 beskriver vi översiktligt hur det statliga arbetet med att minska smittspridning av hiv och aids och vissa andra smittsamma sjukdomar bedrivs samt hur anslag 2:7 förhåller sig till detta arbete. I kapitlet presenteras också den nationella strategin, den överenskommelse som har ingåtts mellan staten och SKL samt den förordning om statsbidrag som styr olika delar av uppföljningen. Regeringens styrning av SMI:s uppföljning i regleringsbrev och instruktion presenteras också.

I kapitel 3 inleds kartläggningen av SMI:s uppföljning med en beskrivning av hur myndigheten organiserat arbetet. Detta följs av en beskrivning av uppföljningen utifrån hur uppföljningsprocessen ser ut och vilka krav SMI ställer på landsting, kommuner och organisationer vid återsrapportering av bidragen.

I kapitel 4 analyserar vi resultatet av kartläggningen utifrån de krav regeringen ställer i de olika styrdokumenterna. De olika delarna av anslaget analyseras separat. Kapitlet avslutas med en samlad bedömning.

I kapitel 5 presenterar vi det underlag som SMI har i uppdrag att ta fram till regeringen och analyserar hur detta svarar mot regeringens behov av information.

Statskontorets slutsatser och förslag presenteras i kapitel 6.

Genomgående i rapporten använder vi förkortningen SMI för Smittskyddsinstitutet och SKL för Sveriges Kommuner och Landsting. Vi använder oss också genomgående av begreppet frivilligorganisationer utom i de fall vi hänvisar direkt till källor där begreppet ideella organisationer används.

2 Bakgrund

I detta kapitel beskriver vi översiktligt hur staten bedriver arbetet med att minska smittspridningen av hiv, aids och vissa andra smittsamma sjukdomar samt hur anslag 2:7 förhåller sig till detta arbete.

2.1 Statens insatser för att minska smittspridning

Grunden i arbetet med att förhindra och minska smittspridning av hiv, aids och vissa andra smittsamma sjukdomar utgörs av de insatser som vidtas av kommuner och landsting (prop. 2005/06:60 s 99). Regleringen av deras skyldigheter och befogenheter är omfattande och fastställs bland annat i hälso- och sjukvårdslagen (1982:763). På landstingen vilar även ett tydligt ansvar för de förebyggande frågor inom området som följer av smittskyddslagen (2004:168) (prop. 2005/06:60 s 102).

Eftersom kommuner och landsting är huvudmän för många av de uppgifter som riksdagen och regeringen beslutar om, sker regeringens styrning inom vård- och omsorgssystemet i stora delar indirekt. Styrningen från regeringen syftar till att skapa förutsättningar för kommuner och landsting att erbjuda verksamheter med god kvalitet (SOU 2011:65 s 109).

Tre statliga myndigheter är involverade inom smittskyddsområdet, Socialstyrelsen, SMI och Folkhälsoinstitutet. Socialstyrelsen har bland annat det övergripande ansvaret för den statliga styrningen av de smittskyddsåtgärder som vidtas inom hälso- och sjukvårdens ram. Socialstyrelsen utövar även tillsyn över denna verksamhet. SMI:s uppdrag är i huvudsak kunskapsuppbyggnad och kunskapsspridning. Folkhälsoinstitutets uppdrag är bland annat att vara nationellt kunskapscentrum för metoder och strategier för folkhälsarbetet och att följa upp och utvärdera insatser inom folkhälsopolitiken.

Eftersom de insatser som behövs för att förebygga spridning av hiv och aids och andra sexuellt överförbara och blodburna sjukdomar omfattar ett stort antal huvudmän på central, regional och lokal nivå, har regeringen identifierat behovet av en väl utvecklad samverkan och ett omfattande samarbete. För att förbättra förutsättningarna för en nationell samordning har regeringen formulerat en nationell strategi med mål för arbetet och hur det ska bedrivas.

2.2 En nationell strategi mot hiv, aids och vissa andra smittsamma sjukdomar

Den nu gällande inriktningen för området utgår från den nationella strategin mot hiv, aids och andra smittsamma sjukdomar som riksdagen beslutade om 2006 (prop. 2005/06:60). Bakgrunden till strategin är de generella brister som utredningen *Samhällets insatser mot hiv/STI – att möta förändring* identifierade 2004. Bristerna ansågs bidra till att försvåra möjligheterna att bedriva ett verkningsfullt preventivt arbete. Utredningen menade att den största bristen låg i de strukturella frågorna och konstaterade att det fanns ett behov av en tydlig, statlig struktur för planering, uppföljning och genomförande av nödvändiga insatser (SOU 2004:13 s 15). Mot bakgrund av detta såg regeringen ett behov av att införa ett särskilt mål för samhällets insatser mot hiv och aids och andra sexuellt överförbara och blodburna sjukdomar. Grunden i den statliga satsningen skulle ligga i det långsiktiga, förebyggande arbetet (prop.2005/06:60).

Regeringen ansåg att åtgärder även borde kunna vidtas på området epidemiologi och förebyggande arbete inom ramen för hälso- och sjukvården. Också mer akuta insatser behövdes. Vidare ansåg regeringen att en större integrering av förebyggande och behandlande insatser borde eftersträvas i förhållande till det arbete som utförs inom närliggande områden, alternativ som var i linje med det övergripande folkhälsopolitiska målet.

Målen för den nationella strategin

De övergripande målen för den nationella strategin är att begränsa spridningen av hivinfektion och andra sexuellt överförbara sjukdomar samt att begränsa konsekvenserna av dessa infektioner för samhället

och för den enskilde. Insatserna ska utgå ifrån den nationella folkhälso-politiken.

Målet för strategin är nedbrutet i tre delmål:

- Antalet nyupptäckta fall av hivinfektion där smittöverföringen skett i Sverige ska halveras till år 2016.
- Hivinfektion hos asylsökande och nyanlända anhöriginvandrare ska identifieras inom två månader och för övriga grupper som vistats i högendemiska områden (områden där en infektion är generellt utbredd) inom sex månader.
- Kunskapen om hiv och aids och hur det är att leva med sjukdomen ska förbättras i offentlig verksamhet, i arbetslivet och i samhället i stort.

Utifrån målen ska staten verka för att åstadkomma en regelbunden uppföljning och resultatredovisning av de insatser som vidtas på nationell, regional och lokal nivå.

Genomförande av strategin

I propositionen bedömde regeringen att grunden för samhällets förmåga att förhindra spridning av hivinfektion utgörs av insatser som vidtas i kommuner och landsting. Samtidigt konstaterade regeringen att det finns ett behov av ett fortsatt starkt statligt åtagande inom området, med styrning genom mål och regelbunden uppföljning och resultatredovisning. Enligt regeringen skulle staten verka för en förstärkt samordning och samverkan av insatser på olika nivåer och bidra med stöd till landstingen.

I propositionen framförde regeringen också att ansvaret mellan de statliga aktörerna på området måste förtydligas. Regeringen föreslog att en samordningsfunktion skulle inrättas vid Socialstyrelsen med funktionen att bland annat verka för samordning av de nationella insatserna och att se till att långsiktiga förebyggande insatser vidtas.

Regeringen ansåg vidare att frivilligorganisationerna skulle ges ökade möjligheter att spela en större roll i framtagandet av planer och strategier för insatser för att förebygga hivinfektion med mera. Samarbetet mellan sjukvårdshuvudmännen och frivilligorganisationerna skulle

stärkas. Regeringen ansåg också att det ekonomiska stödet till kommunernas och landstingens egna verksamheter och till frivilligorganisationerna på lokal nivå skulle hanteras inom samma process (prop. 2005/06:60 s 107).

Den andel av medlen som skulle utgöra stöd för verksamheter i kommuner och landsting avsåg regeringen fördela genom en överenskomelse mellan staten och SKL. Övriga medel som skulle avsättas inom ramen för insatserna, förutom ekonomiskt stöd till frivilligorganisationer på riksnivå, ansåg man att samordningsfunktionen vid Socialstyrelsen skulle fördela.

Uppföljning av strategin

I propositionen framhöll regeringen att kommuner, landsting, frivilligorganisationer och övriga aktörer måste kunna bryta ned mål och delmål så att de blir uppföljningsbara och användbara utifrån olika behov och förutsättningar (prop. 2005/06:60, s 104).

Regeringen framhöll också vikten av ett särskilt uppföljningsinstrument för samtliga av samhällets insatser inom området. Detta ansågs viktigt för att kunna göra riktiga avvägningar av insatser inom hela fältet. Den ansvariga myndigheten skulle enligt regeringen bedriva ett kontinuerligt uppföljningsarbete på en övergripande nivå där planeringsinriktning och genomförandestrategier ställs mot reellt utfall. Uppföljningen skulle bedrivas i nära samarbete med biomedicinsk, epidemiologisk och kommunikations- och beteendevetenskaplig expertis. Den nationella uppföljningen skulle också enligt regeringen vara nära kopplad till planeringsprocessen (prop. 2005/06:60, s 116).

Enligt propositionen är behovet av uppföljning och utvärdering av enskilda projekt eller insatser stort och borde därför ingå i projektens genomförandeplan och belasta kostnaden för projekten. Uppföljning och utvärdering av måluppfyllelse borde också ingå och integreras i planeringsdokumenten (prop. 2005/06:60, s 116). Vidare ansåg regeringen att uppföljningen och eller utvärderingen av enskilda insatser skulle vara nära kopplad till den kunskapsuppbyggnad som man förväntade sig skulle äga rum inom de olika områdena.

2.3 Anslaget för insatser mot hiv/aids och andra smittsamma sjukdomar

Staten stöder ekonomiskt den verksamhet inom området som bedrivs av landsting, kommuner och frivilligorganisationer. Detta görs via anslag 2:7 Insatser mot hiv/aids och andra smittsamma sjukdomar, utgiftsområde 9, Hälsovård, sjukvård och social omsorg. I budgetpropositionen för 2012 slås fast att anslaget främst ska användas dels för bidrag enligt förordningen (2006:93) om statsbidrag till verksamhet inriktad mot hiv/aids och vissa andra smittsamma sjukdomar, dels för bidrag som fördelas enligt en överenskommelse mellan staten och SKL som beslutas årligen. Anslaget ska därutöver användas till finansiering av insatser på nationell nivå, övergripande samordning och uppföljning med mera (prop. 2011/12: 1 UO 9, s 116).

Ett särskilt anslag för insatser mot hiv och aids betalades ut för första gången budgetåret 1986/87. Då beräknade regeringen kostnaderna för insatserna till 75 miljoner kronor. Medlen skulle fördelas av Socialdepartementet. Extra bidrag om 25 miljoner kronor fördelades till de landsting och kommuner där hivinfektion var särskilt utbredd. Ansvaret för fördelningen av medlen har sedan dess legat på tre olika myndigheter. Ansvaret gick först över till Statens folkhälsoinstitut 2003. Därefter fördes ansvaret över till Socialstyrelsen 2006, som hade uppgiften fram till juli 2010 när det fördes över till SMI.

Anslagets storlek har varit i princip oförändrad sedan 2008 och omfattar 145, 5 miljoner kronor 2012.

Fördelning av anslaget

I regleringsbrevet till SMI för 2012 fastställer regeringen hur anslaget ska fördelas:

- Högst 20, 9 miljoner kronor ska betalas ut till frivilligorganisationer som bedriver hivpreventivt arbete. Bidragen ska fördelas i enlighet med förordningen (2006:93) om statsbidrag till verksamhet inriktad mot hiv/aids och vissa andra smittsamma sjukdomar.
- Av anslaget ska 95 miljoner kronor betalas ut i enlighet med överenskommelsen mellan staten och SKL om vissa ersättningar inom folkhälsoområdet för 2012.

- Av anslaget ska högst 29,6 miljoner kronor användas till finansiering av insatser på nationell nivå och till övergripande samordning och uppföljning med mera. Dessa medel får inte användas för Smittskyddsinstitutets egna, löpande verksamhet (Regeringen 2011).

2.4 Förordningen (2006:93) om statsbidrag som kan sökas av frivilligorganisationer

Statsbidrag kan sökas av frivilligorganisationer som bedriver arbete i syfte att förebygga spridning eller minska konsekvenserna av hiv och aids eller andra sexuellt överförbara och blodburna sjukdomar. Det framgår av förordningen (2006:93) om statsbidrag till verksamhet inriktad mot hiv/aids och vissa andra smittsamma sjukdomar. Av förordningen följer bland annat att organisationerna ska vara riksorganisationer, en juridisk organisation med ett allmängiltigt ändamål och ha bedrivit verksamhet inom området under minst två år.

Syftet med bidraget är att förstärka och komplettera statens, landstingens och kommunernas insatser genom att stödja organisationerna i deras arbete med utbildning, information, opinionsbildning eller olika former av stödjande socialt arbete. Syftet är också att förstärka organisationernas utvecklingsarbete och kompetensupbyggnad.

Både organisations- och verksamhetsbidrag

Statsbidraget lämnas antingen som organisations- eller verksamhetsbidrag. Organisationsstöd är ett basstöd till frivilligorganisationer där den huvudsakliga verksamheten är att förebygga eller minska konsekvenserna av hiv, aids eller andra sexuellt överförda infektioner och blodsjukdomar. Stödet syftar till att göra det möjligt för organisationerna att finnas och bedriva verksamhet. Om organisationen får statligt organisationsbidrag från en annan myndighet får endast verksamhetsbidrag lämnas.

Verksamhetsbidrag kan sökas av alla frivilligorganisationer som har som mål eller delmål att förebygga eller minska konsekvenser av hiv och andra sexuellt överförda infektioner. Verksamhetsbidraget ska utgöra ett komplement till och förstärka den offentliga sektorns arbete.

Den absoluta merparten av ansökningarna avser verksamhetsbidrag. Under 2011 ansökte 20 organisationer om bidrag. 15 beviljades verksamhetsbidrag och 3 organisationsbidrag. Av ansökningarna avslogs 2.

Krav på ansökan och beslut

Förordningen slår fast att en ansökan om bidrag ska prövas av SMI efter hörande av Statens folkhälsoinstitut och Socialstyrelsen. Ansökan om organisations- eller verksamhetsbidrag ska göras på en blankett som SMI tillhandahåller.

Utöver ansökningsblanketten ska ansökan innehålla bilagor, såsom organisationens stadgar, uppgift om vem eller vilka som har rätt att företräda organisationen, verksamhets- eller förvaltningsberättelse, balans- och resultaträkning och revisionsberättelse för det närmast föregående räkenskapsåret. Ansökan om verksamhetsbidrag ska även innehålla uppgifter om vilka aktiviteter ansökan avser och vad som är ändamålet med aktiviteterna.

I beslut om bidrag ska det anges för vilket ändamål bidraget beviljas och vilka villkor som ska gälla för bidraget. Enligt förordningen beslutar SMI om de mål och villkor som ska gälla för bidraget i det enskilda fallet.

Krav på uppföljning

Förordningen innehåller också krav på redovisningen av beviljade medel. En organisation som har tagit emot organisationsbidrag ska senast den 1 mars året därpå lämna en ekonomisk redovisning till SMI över de utbetalade medlen och vad de har använts till.

En organisation som har tagit emot verksamhetsbidrag ska utöver ovanstående också redovisa de resultat som har uppnåtts och hur de förhåller sig till det ändamål som bidragen har beviljats för.

Organisationens revisor ska intyga att redovisningen är tillförlitlig och att räkenskaperna är rättvisande och att tillämpliga föreskrifter och villkor har följts. Om bidraget uppgår till minst fem prisbasbelopp, ska revisorn vara auktoriserad eller godkänd.

Av förordningen framgår att SMI får besluta om att återkräva ett bidrag, helt eller delvis. Återkrav kan aktualiseras om:

- mottagaren genom att lämna oriktiga uppgifter eller på annat sätt förorsakat att bidrag har lämnats med för högt belopp,
- bidraget av annat skäl lämnats felaktigt eller med för högt belopp och mottagaren borde ha insett detta,
- bidraget helt eller delvis inte utnyttjats eller inte använts för det ändamål det har beviljats för,
- mottagaren inte lämnar sådana handlingar och underlag som krävs enligt förordningen, eller om
- villkor i beslutet inte har följts.

2.5 Överenskommelsen mellan staten och SKL

Den del av anslag 2:7 som kan sökas av landsting och kommuner fördelas genom en överenskommelse mellan staten och SKL. I processen med att nå fram till en ny överenskommelse utgör det årliga underlag som SMI tar fram och lämnar till regeringen i form av en samlad rapport underlag för Socialdepartementet i förhandlingarna. I underlaget ska SMI lämna förslag bland annat på hur anslaget bör inriktas och fördelas för nästa år.

Överenskommelsen om vissa ersättningar inom folkhälsoområdet har träffats sedan 2006. Beslutet fattas under oktober – november varje år och den nya överenskommelsen börjar gälla från och med den 1 januari. Vart tredje år fattas beslut om en ny inriktning för överenskommelsen. Den nu gällande inriktningen löper under perioden 2010 – 2012. Överenskommelsen och de prioriteringar och villkor som ska gälla fastställs dock årligen. De överenskommelser som har ingåtts för åren 2010, 2011 och 2012 är till innehållet lika och innefattar ett antal övergripande utgångspunkter. Bland dessa kan nämnas att:

- Överenskommelsen ska vara principiell och strategisk samt styras av utvecklingsbehov och möjliggöra insatser som kan bidra till att de politiska målen för det hivpreventiva arbetet uppnås.

- Prioriteringarna ska styras av de utvecklingsbehov som gemensamt identifieras utifrån eventuella förändringar i den epidemiologiska situationen och utifrån uppföljningar och utvärderingar.
- Överenskommelsen omfattar stimulansåtgärder och stöd till viss verksamhet av riksintresse. Statsbidraget bör komplettera de olika huvudmännens satsningar inom ordinarie verksamhet.
- De aktörer som kan få del av statsbidraget är landsting och storstadskommuner. Dessa samordnar och prioriterar samt fördelar sina respektive delar av statsbidraget inom den egna verksamheten och till regionala och lokala frivilligorganisationer. Landsting kan också fördela medel till insatser i kommuner.

Tre huvudområden

Enligt överenskommelsen för 2012 ska statsbidraget fördelas på tre olika utvecklingsområden, verksamheter av riksintresse, kunskap och kommunikation och tidsbegränsade satsningar.

Verksamheter av riksintresse

Bidrag till verksamheter av riksintresse kan ges endast till Stockholms kommun, Stockholms läns landsting, Göteborgs kommun, Landstinget i Västra Götalands län, Malmö kommun och Skåne läns landsting. Medlen om totalt 45 miljoner kronor ska fördelas i enlighet med en fördelningsnyckel som Socialstyrelsen tog fram inför treårsperioden 2010–2012. Fördelningen mellan landsting och kommuner ska vara 75 respektive 25 procent av tilldelade medel.

Kunskap och kommunikation

Enligt överenskommelsen är samarbete mellan olika huvudmän för kunskapsuppbyggnad och kunskapsförmedling mellan inblandade aktörer grundläggande för ett framgångsrikt förebyggande arbete. Sex regionala kunskapsnätverk har därför formats utifrån de förutsättningar och behov som föreligger i respektive region. Regionerna utgörs utöver de tre storstadsregionerna av Adlonregionen (Blekinge, Halland, Jönköping, Kalmar, Kronoberg, Sörmland, Östergötland och Örebro), Nätverk Nord (Västerbotten, Norrbotten, Jämtland och Västernorrland) och Nätverk Mellan (Uppsala, Dalarna, Gävleborg, Västmanland och Värmland).

Bidrag om totalt fem respektive två miljoner ges till fortsatt utveckling av regionala kunskapsnätverk i syfte att stödja samarbete mellan olika huvudmän för kunskapsuppbyggnad och kunskapsförmedling kring frågor som kan röra utveckling av verksamheter, genomförande, uppföljning, utvärdering och rapportering.

Bidrag för genomförande av kommunikationsinsatser av betydelse för mer än en huvudman syftar till att utveckla kunskapsnätverken så att de insatser som genomförs, tillsammans med SMI:s insatser, kan bidra till att den nationella kommunikationsstrategin tillämpas.

Tidsbegränsade satsningar

Bidrag för tidsbegränsade satsningar på gemensamt identifierade utvecklingsbehov kan sökas av samtliga landsting och kommuner. Statsbidraget som uppgår till 43 miljoner kronor kan ges till insatser som bedrivs av andra aktörer med stöd från huvudmannen. Statsbidragen inom detta område fördelas enligt rullande treårsprioriteringar, det vill säga en tredjedel av medlen fördelas till beslutade treårssatsningar 2010–2012, 2011–2013 och 2012–2014.

Uppdrag till SMI som följer av överenskommelsen

Enligt överenskommelsen har SMI ansvar för att ta fram och genomföra en samlad strategi för uppföljning och utvärdering. SMI ska också se till att metoder för uppföljning och utvärdering utformas så att de samtidigt tillgodoser kravet på nationell jämförbarhet och kravet på att de lätt ska kunna användas i huvudmännens löpande verksamhet. Uppföljningen av den genomförda verksamheten ska även återkopplas till huvudmännens ansökningar om medel. I överenskommelsen pekar parterna också ut områden där de anser att det behövs vidare utredning.

I överenskommelsen mellan staten och SKL för 2012 har SMI fått i uppdrag att tillsammans med representanter för samtliga kunskapsnätverk införa en samverkansmodell för kommunikationsinsatser. SMI ska också se över den fördelningsnyckel som ligger till grund för fördelningen av bidrag till verksamhet av riksintresse.

Överenskommelsen i sig är inte ett bindande styrdokument för SMI. De uppdrag som presenteras i den fastställs dock av regeringen i myndighetens regleringsbrev.

2.6 Regeringens uppdrag till SMI

Instruktionen

SMI:s uppgifter inom hiv- och aids-området framgår bland annat av förordningen (2010:604) med instruktion för Smittskyddsinstitutet. Uppdraget innefattar bland annat att verka för att begränsa spridningen och konsekvenserna för samhället och enskilda, främja utvecklingsinsatser på olika nivåer och i olika berörda samhällssektorer. Myndigheten ska också arbeta för att skapa öppenhet om hiv och aids och motverka stigmatisering och diskriminering av hivsmittade.

Uppgifter med direkt koppling till anslaget är att i mån av tillgängliga medel besluta om statsbidrag samt följa upp och utvärdera de insatser som finansieras med statsbidrag. SMI ska också lämna förslag till regeringen på övergripande prioriteringar och villkor för statsbidrag inom området.

Regleringsbrevet för 2012

I regleringsbrevet för 2012 (Regeringen 2011) anges att SMI ska delta i arbetet med att genomföra överenskommelsen mellan staten och SKL i de delar där myndigheten berörs. SMI ska också årligen ta fram underlag för anslag 2:7. Underlaget ska innehålla kortfattad information om hur bidraget använts under föregående år, vilka resultat som uppnåtts och vilka behov av framtida förändringar som identifierats (underlaget beskrivs närmare i kapitel 5).

Under 2012 ska SMI även lämna underlag till regeringen om hur anslaget för 2013 ska fördelas och vilken övergripande inriktning arbetet ska ha under den kommande treårsperioden med start 2013. Detta uppdrag presenterades ursprungligen i regleringsbrev för budgetåret 2010 (Regeringen 2010a). Underlaget ska redovisas för regeringen senast den 1 juni 2012 och innehålla

- underlag för framtida överenskommelse,
- utvärdering av satsningen på kunskapsuppbyggnad och kunskapsförmedling,
- plan för fortsatt genomförande av den nationella kommunikationsstrategin,

- underlag för uppdatering av fördelningsnyckeln för bidraget till Stockholms kommun, Stockholms läns landsting, Göteborgs kommun, Västra Götalands läns landsting, Malmö kommun och Skånes läns landsting.

Den del av myndighetens uppdrag som avser insatser mot hiv, aids och andra smittsamma sjukdomar var formulerade på samma sätt i regleringsbrevet för åren 2010 och 2011.

3 Kartläggning av SMI:s uppföljning

I detta kapitel presenterar vi vår kartläggning av hur SMI följer upp anslaget. De tre olika delarna av anslaget presenteras var för sig. Kapitel inleds med en beskrivning av hur SMI organiserat arbetet med uppföljning.

3.1 Organisering av uppföljningen

SMI:s arbete med hivprevention bedrivs vid enheten för hivprevention och sexuell hälsa. Enheten består av femton anställda och en chef. När SMI övertog samordningsuppdraget från Socialstyreslen följde samtliga anställda vid enheten med till SMI.

Personalen är i huvudsak utbildad inom sociologi, folkhälsa och vård- och omsorg. Sedan 2011 har enhetens kompetens utökats med två epidemiologer. Detta har enligt SMI bidragit till att utveckla myndighetens analyskapacitet.

Personalen har särskilt utpekade ansvarsområden. Bland annat finns ett utpekat ansvar för de delar av anslaget som delas ut som bidrag till frivilligorganisationer, kommuner och landsting. Det finns också ett särskilt utpekat ansvar för var och en av de så kallade preventionsgrupperna. Preventionsgrupper är grupper som har identifierats som särskilt riskutsatta och som därför är särskilt prioriterade i det förebyggande arbetet.

Enligt uppgift från SMI omfattar handläggningen av bidrag till kommuner och landsting totalt drygt 1,5 heltidstjänst. Handläggningen av bidrag till frivilligorganisationer motsvarar uppskattningsvis 1 heltidstjänst.

Myndighetens verksamhetsplanering är treårig och följer samma cykel som överenskommelsen. I den interna verksamhetsplaneringen utgår

SMI från kraven och intentionerna i den nationella strategin mot hiv/aids och andra smittsamma sjukdomar (prop.2005/06:60).

LFA-metoden – målstyrd planering

I verksamhetsplaneringen tillämpar ansvarig enhet en målstyrd planeringsmetod, Logical framework approach (LFA), där mätbara resultatmål och indikatorer tas fram.

I syfte att förbättra huvudmännens resultatredovisning i återrapporteringen har SMI sedan 2008 erbjudit organisationer och landsting olika former av utbildningar och stöd i syfte att få dem att tillämpa samma metod. Vidare har myndigheten utarbetat blanketter för att underlätta för bidragsmottagarna att använda sig av metoden i sina ansökningar och i återrapporteringen.

3.2 Bidrag till landsting och kommuner

Den del av anslag 2:7 som kan sökas av kommuner och landsting fördelas genom en överenskommelse mellan staten och SKL.

Från ansökan till beslut

Bidrag som fördelas enligt överenskommelsen kan sökas av landstingen och kommunerna. Ansökan kan avse bidrag för hela treårsperioden men medlen måste sökas årsvis. Ansökan görs genom en fördjupad ansökan för det första året. Om bidrag beviljas kan ansökningarna för de följande två åren göras enligt en förenklad ansökningsprocess.

Så går ansökan till

Ansökan ska göras på ett formulär som SMI tagit fram. Utöver ifylld ansökningsblankett ska en preciserad ansökning bifogas. Av denna ska, förutom uppgifter om ansvariga aktörer och beskrivning av projektet, även framgå:

- projektets mål (resultatmål/delmål),
- aktivitetsplan,
- resursplanering,
- eventuella medfinansiärer,
- indikatorer – mått på måluppfyllelse,
- uppföljning och utvärdering,

- riskanalys,
- analys av förutsättningar för måluppfyllelse och
- hur projektet långsiktigt ska tas tillvara.

Som stöd för de sökande landstingen och kommunerna har SMI tagit fram anvisningar för hur ansökan ska utformas och hur ansökningsförfarandet går till. Av anvisningen framgår att det i ansökan ska lämnas en utvärderingsplan. Det framgår också att landsting och kommuner som får statsbidrag är skyldiga att återrapportera det beviljade bidraget (SMI 2011a).

Även om medlen enbart kan sökas av landsting och kommuner, kan huvudmännen välja om de vill använda medlen för egen verksamhet eller fördela medlen vidare till andra (lokala eller regionala) aktörer eller frivilligorganisationer. Det ska dock framgå redan av ansökan vilka projekt som ska genomföras och vem som ska genomföra dem. Bidragen får inte användas till huvudmännens egen ordinarie verksamhet.

Så bedöms ansökan

De inkomna ansökningarna granskas inledningsvis av de tjänstemän på enheten som arbetar med statsbidragen. Därefter granskas ansökningarna av de tjänstemän som har utpekat ansvar för de preventionsgrupper som berörs av ansökan.

Ansökningarna granskas enligt ett bedömningsunderlag som SMI tagit fram. Varje ansökan bedöms utifrån vilken bakgrundsbeskrivning som lämnas, projektets relevans, genomförbarhet och uthållighet. I bedömningsunderlaget finns två punkter som avser uppföljning och en punkt som avser utvärdering. Vid bedömningen ska handläggaren ta ställning till om det finns:

- indikatorer som gör att projektet kan följas upp,
- planerad uppföljning som är tillräcklig och
- en utvärderingsplan som är realistisk (SMI 2011b).

Besluten är till stor del standardiserade

Beslut om fördelning av bidrag fattas formellt av SMI:s generaldirektör efter föredragande av enhetschef och ansvarig utredare. I beslutet

ställer SMI krav på hur bidraget ska följas upp. Skrivningarna är till stor del standardiserade och innehåller bland annat uppgift om sista datum för kompletteringar och skyldighet att rapportera väsentliga förändringar, såsom om projektet blir föresenat eller inställt av olika anledningar.

Vad gäller uppföljningen bör det enligt beslutet framgå hur insatserna som finansieras av statsbidraget kompletterar ordinarie verksamhet och vilka riskutsatta grupper som prioriteras. För att möjliggöra uppföljning bör förväntade resultat redovisas i tydliga och mätbara resultatmål.

Av beslutet framgår vidare att en huvudman som beviljats statsbidrag har ansvar för att följa upp och redovisa statsbidraget. Det framgår också att en sammanfattande uppföljning av pågående treåriga projekt och slutredovisning av treårsprojekten ska lämnas till SMI.

Den huvudman som har tagit emot statsbidrag är också skyldig att på begäran av SMI lämna det underlag som behövs för att återrapporteringen ska kunna granskas.

Landsting och kommuner ansöker ofta om större bidrag än vad de blir beviljade. När beslutet är fattat är det därför vanligt att landstingen behöver skicka in ett nytt underlag utifrån de nya förutsättningarna.

Grund för avslag

Varje huvudman lämnar in en samlad ansökan som kan avse ett stort antal olika satsningar. Enligt de intervjuer Statskontoret genomfört med tjänstemän vid SMI har det aldrig hänt att ett landsting eller en kommun har fått helt avslag på sin ansökan. Däremot kan SMI meddela i beslutet att delar av ansökan inte är förenliga med gällande prioriteringar och att medel därför inte ska förmedlas till dessa projekt eller insatser. Det är också vanligt att SMI bedömer att den planerade verksamheten har bedrivits länge och istället borde finansieras inom huvudmannens ordinarie verksamhet, inte av statsbidrag. Ytterligare en anledning till att bidrag inte kan beviljas fullt ut är om summan av samtliga ansökningar överskrider 95 miljoner kronor.

Exempel på bidragsmottagare

För verksamhetsåret 2011 beviljades Stockholms läns landsting statsbidrag om totalt cirka 32,3 miljoner kronor. Av dessa var 19,1 miljoner kronor avsedda för verksamhet av riksintresse, 1,2 miljoner kronor för kunskapsnätverk och 10,4 miljoner kronor för tidsbegränsade satsningar.

Exempel på insatser som bidraget finansierade är insatser riktade till hivinfekterade barn och unga samt personalgrupper som kommer i kontakt med hivinfekterade barn och unga (verksamheter av riksintresse), en samordningsfunktion för vidareutveckling av regional samverkan i Stockholms län och Region Gotland i syfte att effektivisera informationsspridning, kunskapsöverföring och koordination av hivpreventiva aktiviteter i regionen (regionala kunskapsnätverk) och uppsökande arbete bland intravenösa missbrukare, testning, rådgivning och motivation (tidsbegränsade insatser) (SMI 2012a).

För samma period beviljades Landstinget i Jönköpings län statsbidrag om 750 000 kronor för tidsbegränsade satsningar. Medel användes bland annat till en insats riktad till ungdomar och unga vuxna som bestod i att ta fram en teatermonolog som ska fungera som ett komplement till sex- och samlevnadsundervisningen i gymnasiet (SMI 2012b).

Redovisning, uppföljning och granskning

Landsting och kommuner som beviljas medel ansvarar själva för uppföljningen av de statsfinansierade insatserna. SMI kan dock ställa krav på hur uppföljningen ska utformas och vilket innehåll den ska ha. Dessa krav formuleras bland annat i besluten om tilldelning av medel.

Så redovisas bidraget

För återrapporteringen av beviljade medel har SMI tagit fram en blankett (SMI 2012c). I blanketten ska varje huvudman lämna en ekonomisk översikt över hur stor del av de beviljade medlen som förbrukats.

Huvudmannen ska därefter redogöra för uppföljning, studier och utvärderingar som genomförts under året. Huvudmannen ska också redogöra för vilka informationsinsatser som genomförts.

Utöver detta ska varje huvudman redogöra för samtliga insatser och projekt som beviljats statsbidrag. När det gäller uppföljningen ska information lämnas om beviljade och förbrukade medel, eventuell annan finansiering, målpuppfyllelse och övriga resultat.

SMI har även tagit fram blanketter som kommuner och landsting kan använda för den egna uppföljningen av verksamhet på lokal och regional nivå, det vill säga i de fall kommunen eller landstinget i fråga inte själv genomfört insatsen. Syftet med blanketten är enligt tjänstemän på SMI att den ska kunna fungera som ett stöd i kommunernas och landstingens uppföljning.

Landsting och kommuner ansvarar för uppföljning av de medel som de fördelar. Enligt de tjänstemän på SMI som Statskontoret intervjuat har SMI ingen formell möjlighet att ställa direkta krav på hur denna uppföljning ska se ut eller genomföras.

Återrapporteringen från landsting och kommuner avseende beviljade statsbidrag ska komma in till SMI senast den 1 mars året efter genomförd verksamhet.

Så går bedömningen till

När återrapporteringarna kommer in till SMI går ansvariga tjänstemän igenom dessa och kontrollerar att de innehåller de uppgifter som efterfrågats. I granskningen utgår SMI från det beslut som ligger till grund för bidraget och kontrollerar att genomförda insatser och resultat stämmer överens med de prioriteringar som anges i ansökan.

Den samlade återrapportering som kommer in till SMI är relativt omfattande. Det rör sig totalt om återrapporteringar från 24 huvudmän (21 landsting och 3 kommuner) och varje enskild återrapportering ska innehålla information om samtliga projekt som genomförts med stöd av statsbidraget. 2011 var det totalt cirka 300 projekt som finansierades.

Drygt hälften av återrapporteringarna kräver att tjänstemännen vid SMI kontaktar huvudmannen för att få kompletterande uppgifter. Uppgifter som behöver kompletteras är vanligtvis att summorna inte stämmer, att det saknas redovisning av delar av medlen eller att huvudmannen vill behålla medel som inte har förbrukats. I det senare fallet uppmanar SMI huvudmannen att komma in med en förnyad ansökan om dessa

medel. SMI kontrollerar då om landstinget eller kommunen har den kapacitet som krävs för att genomföra insatserna och gör en bedömning av om huvudmannen ska få behålla de oförbrukade medlen.

När SMI har handlagt återrapporteringen får huvudmannen ett beslut om att redovisningen är godkänd. Därefter skrivs en tjänsteanteckning i ärendet om att det avslutas.

Bidrag kan krävas tillbaka

SMI kan besluta om att helt eller delvis kräva tillbaka ett bidrag om:

- bidraget helt eller delvis inte utnyttjats eller inte använts för beviljat ändamål,
- mottagaren inte återrapporterat enligt reglerna eller om
- andra villkor i beslutet inte har följts.

Enligt den information Statskontoret tagit del av har det dock aldrig hänt att SMI, eller tidigare Socialstyrelsen, krävt tillbaka medel som beviljats ett landsting eller en kommun. Däremot inträffar det att de medel som beviljats inte använts fullt ut. I vissa fall har den aktuella huvudmannen då ansökt om att få använda överblivna medel i verksamhet under nästkommande år. Huvudmännen har också återlämnat medel som inte har använts.

Så följs insatserna upp och utvärderas

I de anvisningar SMI tagit fram för hur en ansökan om statsbidrag ska utformas ställs krav på att det i ansökan ska lämnas en utvärderingsplan. I de intervjuer Statskontoret genomfört har ansvariga tjänstemän framfört att SMI inte kan ställa krav på att huvudmännen ska utvärdera de insatser eller verksamheter som får statsbidrag. Myndigheten kan rekommendera att utvärderingar ska genomföras men har inte mandat att kräva det. Huvudmännen, det vill säga landstingen och kommunerna, genomför dock ofta egna uppföljningar och utvärderingar av insatserna och dessa ska bifogas i återrapporteringen till SMI. Ansvariga tjänstemän på myndigheten tar del av dessa.

Extern utvärdering

Som en del i arbetet med att under våren 2012 ta fram ett fördjupat underlag till regeringen har SMI upphandlat en konsult. Konsultens

uppdrag är att utvärdera och analysera de förebyggande åtgärder som genomförs av kommuner och landsting och av frivilligorganisationer med stöd av statsbidraget. Uppdraget innefattar också att utvärdera vissa av SMI:s insatser gentemot landstingen, kommunerna och frivilligorganisationerna. Däri ingår bland annat att undersöka vilket bidrag stödet till kunskapsutveckling har utgjort i respektive landsting och om de insatser som genomförs stöder det arbete som prioriteras i överenskommelsen.

Konsulten ska också undersöka hur SMI har kunnat stödja arbetet med att initiera och utveckla projekt och insatser och vilken samverkan som sker mellan organisationer i olika landsting. Konsulten har vidare fått i uppdrag att ta reda på hur frivilligorganisationerna anser att ansökan om medel för en treårsperiod har fungerat och om de utvecklingsinsatser som SMI har erbjudit organisationerna har bidragit till kompetenshöjning.

I uppdraget ingår också att granska de kunskapsnätverk som landstingen bildat. Konsulten ska undersöka vilken nytta kunskapsnätverken haft av statsbidraget, om det finns exempel på förbättrad effektivitet och synpunkter på inriktning på statsbidraget. Inom ramen för uppdraget ingår också att genomföra fördjupade studier i storstäderna. En liknande utvärdering genomfördes i samband med det fördjupade underlag som Socialstyrelsen lämnade till regeringen 2009 (Socialstyrelsen 2009).

Kontakter med bidragmottagarna

SMI har kontaktpersoner i varje landsting som man håller kontinuerlig kontakt med. På samma sätt finns utsedda kontaktpersoner i de tre storstadskommunerna. Utöver detta anordnar SMI möten två gånger per år dit samtliga landsting och de tre storstadskommunerna bjuds in. Vid dessa deltar ibland även tjänstemän från Socialdepartementet och SKL. Syftet med mötena är kunskapsutbyte genom till exempel presentationer av nya forskningsrön eller undersökningar som enskilda huvudmän fram. Mötena fungerar också som ett forum för diskussion om överenskommelsen.

Landstingsbesök

Socialstyrelsen inledde 2007 ett arbete med landstingsbesök vilket innebar att personal från SMI under två dagar (tre för de större) be-

sökte landstingen och diskuterade både myndighetens och landstingets verksamhet. Syftet var dels att genomföra nationella strategin och överenskommelsen som då var relativt nya, dels att informera landstingen om den nyinrättade enheten vid Socialstyrelsen. Besöken skulle också ge enheten information om den verksamhet som bedrevs i landstingen. Även storstadskommunerna har besökts enligt samma modell. Iakttagelserna från varje besök har sedan samlats i en rapport.

Under 2010 slutfördes detta arbete i och med att samtliga landsting och de tre storstadskommunerna besökts. När arbetet inleddes var tanken att informationen från samtliga besök skulle sammanställas i en rapport men någon sådan rapport har inte tagits fram. SMI planerar inte att fortsätta med landstingsbesöken utan kommer framöver att besöka de kunskapsnätverk som landstingen ingår i.

Nätverksträffar

Sedan 2010 finns ett tydligt stöd i överenskommelsen för landstingen att gå ihop och bilda kunskapsnätverk. Idag finns sex stycken kunskapsnätverk (Nätverk Nord, Nätverk Mellan, Stockholm, Adlon-regionen, Göteborg och Malmö). Under 2011 har tjänstemän från SMI besökt samtliga nätverk. Vid dessa besök var tjänstemän vid SMI, med ansvar för preventionsgruppen unga och unga vuxna, med och diskuterade hur den nationella klamydiahandlingsplanen skulle genomföras. Syftet var att skapa en dialog om vad som görs nationellt och vad som kan kompletteras regionalt och lokalt.

SMI planerar att fortsätta arbeta med regelbundna besök i nätverken. Enligt de intervjuer Statskontoret genomfört med ansvariga tjänstemän på myndigheten är det mer tidseffektivt att träffa landstingen samlat i respektive kunskapsnätverk, eftersom antalet besök minskar från 24 till 6. De tjänstemännen Statskontoret talat med menar att möjligheten att följa verksamheten i respektive landsting inte försämras, eftersom det finns möjlighet att diskutera specifika landsting eller insatser även vid nätverksträffarna.

Vad gäller storstadsregionernas nätverk kommer dock besöken även fortsättningsvis att vara av samma karaktär som de tidigare landstingsbesöken. Dessa nätverk är så stora och har en så pass omfattande verksamhet att det krävs en närmare kontakt, enligt tjänstemännen på SMI.

Insatserna i storstäderna får också en huvuddel av de beviljade medlen och verksamheten är i större utsträckning av riksintresse.

Sammanställning av resultat

Inför det underlag SMI årligen lämnar till regeringen sammanställer myndigheten en övergripande beskrivning om statsbidraget till landstingen och storstadskommunerna.

Inför underlaget som ska lämnas 2012 arbetar SMI med att ta fram en matris i vilken det ska gå att se vilka grupper som nås av bidraget i de olika landstingen, hur medlen fördelas mellan organisationerna och grupperna med mera. Någon motsvarande sammanställning görs dock inte på årlig basis. SMI har inte heller tagit fram någon rapport där resultaten från landstingsbesöken sammanställs.

3.3 Bidrag till frivilligorganisationer

Statsbidrag kan sökas av frivilligorganisationer som bedriver arbete i syfte att förebygga spridning eller minska konsekvenserna av hiv och aids eller andra sexuellt överförbara och blodburna sjukdomar. Regelverket kring statsbidraget återfinns i förordningen (2006:93) om statsbidrag till verksamhet inriktad mot hiv/aids och vissa andra smittsamma sjukdomar.

Från ansökan till beslut

Från och med 2010 har SMI gjort det möjligt för organisationer att ansöka om bidrag både för ett år och för en treårsperiod. Skälet är att organisationerna på så sätt kan bedriva ett mer långsiktigt arbete. Den årliga ansökan för de som beviljas bidrag för en treårsperiod har gjorts mindre omfattande.

Så går ansökan till

I ansökan om verksamhetsbidrag ska organisationen redogöra för verksamhetens övergripande målsättning, vilka preventionsgrupper eller andra målgrupper verksamheten riktas till, vilka delmål för verksamheten som är kopplade till den övergripande målsättningen och indikatorer på hur dessa följs upp. Därutöver ska anges vilka risker som är kopplade till projektet och hur dessa ska hanteras. Det övergripande målet för verksamheten ska vara specifikt, mätbart, angeläget, realis-

tiskt och tidsbundet. Målet för verksamheten ska vara möjligt att uppnå under en viss period. SMI rekommenderar mellan fyra och åtta delmål för en treårsperiod, i enlighet med LFA-metoden.

Kraven på ansökan om organisationsbidrag är mindre omfattande. I en sådan ansökan ska organisationen uppge vilken inriktning verksamheten har och vilka preventionsgrupper man vänder sig till.

Som framgår av förordningen ska ansökan om båda bidragen kompletteras med vissa bilagor. Utöver de krav som slås fast i förordningen kräver SMI bland annat att organisationer som ansöker om verksamhetsbidrag bifogar en specificerad projektplan som beskriver upplägg, utförande, mål och aktiviteter samt budget för organisationen.

Så bedöms ansökan

Arbetet med att bedöma organisationernas ansökningar genomförs av SMI:s personal och av en extern så kallad bedömningsgrupp bestående av två konsulter. Bedömningsgruppen arbetar parallellt med SMI:s personal och bedömer ansökningarna utifrån en särskild modell som bedömningsgruppen har tagit fram.

Enligt förordningen ska bedömningen av ansökan göras med utgångspunkt i de mål för bidraget som har angetts i särskilda regeringsbeslut. Utöver att blanketterna är korrekt ifyllda kontrolleras ansökan utifrån om den uppfyller kraven i förordningen och om projektet är relevant, genomförbart och uthålligt. I bedömningen väger SMI även in information som har delgetts myndigheten i samband med organisationsbesök och olika former av sammankomster samt den redovisning organisationen lämnade för föregående års verksamhet. SMI bedömer ofta att ansökan behöver kompletteras med information.

Hörande av Socialstyrelsen och Folkhälsoinstitutet

I enlighet med förordningen hämtar SMI in synpunkter från Statens folkhälsoinstitut och Socialstyrelsen innan besluten fattas. Socialstyrelsen, som också fördelar bidrag till ideella organisationer, kontrollerar bland annat att organisationerna inte har sökt bidrag hos dem för samma insatser. Av intervjuerna med SMI:s personal har framkommit att det sällan förekommer att någon av de två myndigheterna har några synpunkter.

Beslut

När alla ansökningar har granskats av SMI:s personal och bedömningsgruppen fattar myndigheten beslut om vilka organisationer som ska beviljas bidrag och storleken på dessa.

Av SMI:s beslut framgår de krav som ställs i som ställs på organisationerna avseende uppföljning och redovisning av statsbidraget.

Grund för avslag

Avslag på ansökan är relativt ovanligt men det förekommer. Två organisationer fick avslag på sin ansökan 2011.

Exempel på när SMI kan avslå en ansökan är om organisationen som söker inte arbetar inom området hivprevention/sexuell hälsa eller att organisationen inte vänder sig till hela riket utan bara är inriktad mot en särskild stad i landet.

Det förekommer att SMI fasar ut ett bidrag till en organisation, i stället för att avslå ansökan. Ett exempel när utfasning kan vara aktuellt är om en organisation bedriver verksamhet som vänder sig till en grupp som inte längre anses vara prioriterad eller om organisationen inte längre bedöms bedriva verksamhet som stöds av den nationella strategin. SMI kan då ge organisationen en uppmaning om att söka finansiering från annat håll samtidigt som organisationen får ett minskat bidrag.

Bidragsmottagare – samma år från år

Enligt SMI är det i stort sett samma organisationer som söker bidrag från år till år. Närmare 70 procent av de medel som fördelas går till de fyra största frivilligorganisationerna Riksförbundet för sexuell upplysning (RFSU), Riksförbundet för homosexuella, bisexuella och transpersoners rättigheter (RFSL), Noaks Ark och Hiv-Sverige.

Som exempel på en beviljad ansökan till en av de större organisationerna kan nämnas att RFSL beviljades 5,2 miljoner kronor i verksamhetsbidrag år 2010 (SMI 2010a). Ansökan avsåg treårsperioden 2010–2012 och gällde verksamhet riktad mot hiv, aids och andra smittsamma sjukdomar. Ansökan innehöll sex delmål varav ett handlar om att fler inom gruppen män som har sex med män, oavsett hivstatus, ska ha adekvat kunskap om hiv och sexuellt överförbara infektioner. För att nå detta delmål avser RFSL bland annat ta fram kunskapsmål för grup-

pen män som har sex med män, ta fram en panel ur målgruppen med referenspersoner och utveckla informationsmaterial. Delmål två rör sig om attityder och beteenden och målet är att män som har sex med män och nås av RFSL:s aktiviteter ska ges möjlighet att utveckla sina strategier för säkrare sex.

Riksförbundet Noaks Ark beviljades 4,5 miljoner kronor i verksamhetsbidrag 2010 (SMI 2010b). Ett av målen för verksamheten bestod i att öka kunskapen om hiv och aids ur ett medicinskt/psykosocialt och samhällsligt perspektiv, i avsikt att verka för primärprevention av hiv och sexuellt överförbara infektioner och mot stigma och diskriminering av hivpositiva. Organisationen har i ansökan presenterat ett antal aktiviteter för att uppnå målen. För målet ovan planerades aktiviteter i form av rikstäckande utbildningar och seminarier, bevakning av relevant forskning, produktion och distribution av informationsmaterial, annonsering och utställningar.

Redovisning, uppföljning och granskning

I enlighet med förordningen kräver SMI att en organisation som har beviljats bidrag ska lämna en redovisning till SMI senast den 1 mars året efter att bidraget har betalats ut.

Så redovisas bidraget

Åtterrapporteringen av organisationsbidrag och verksamhetsbidrag ska lämnas på en särskild redovisningsblankett (SMI 2012d). I blanketten ska organisationen redovisa genomförda aktiviteter för respektive delmål, uppföljning enligt indikatorer och eventuella skillnader mellan planering och genomförande.

Organisationerna ska också bifoga en ekonomisk redovisning av verksamhetsbidraget, organisationens verksamhetsberättelse, årsredovisning och årsbokslut, revisionsberättelse och eventuella övriga uppföljningar eller utvärderingar.

Bedömning av redovisningen

Redovisningarna granskas av två tjänstemän vid SMI. I granskningen kontrolleras att genomförda insatser och resultat stämmer överens med kraven i förordningen och beslutet om tilldelning samt de intentioner som angavs i ansökan. Tjänstemännen granskar uppgifterna i den eko-

nomiska redovisningen, genomförda aktiviteter för varje delmål och eventuella skillnader mellan planering och genomförande. Vidare granskas uppgifter om vilka samarbeten som finns med andra organisationer.

Vanligt att redovisningarna måste kompletteras

Om bilagor saknas, uppgifter behöver förtydligas eller om skillnaden mellan budget och utfall är stor, begär SMI kompletterande uppgifter av organisationerna. Det är relativt vanligt att återrapporteringen behöver kompletteras. I regel ska kompletteringen göras inom några veckor men det kan ta längre tid att få in uppgifter eftersom organisationerna ibland måste invänta godkännande av årsbokslut och verksamhetsberättelser från till exempel årsmöten och kongresser.

Om kompletteringen inte har kommit in efter påminnelse tar SMI kontakt med organisationen. SMI beviljar inte bidrag för nästkommande år innan allt underlag har kommit till myndigheten och som regel skickar organisationerna in det underlag som SMI begär. Om en organisation inte skickar in det begärda underlaget kan SMI kräva tillbaka bidraget.

Enligt SMI:s personal tar man med sig erfarenheterna från föregående år i nästa ansökningsprocess. Det görs dock ingen formell sammanställning av hur det har gått i de olika projekten, hur återrapporteringen såg ut eller om de sammantaget har nått sina mål eller inte.

När SMI har handlagt återrapporteringen får organisationen ett standardiserat beslut om att redovisningen är godkänd. Därefter skrivs en tjänsteanteckning om att ärendet avslutas.

Bidraget kan krävas tillbaka

Under den senaste treårsperioden har endast ett beslut om återkrav av bidrag fattats. Återkravet gällde bidraget till en organisation som granskades av Socialstyrelsen 2009. Av revisionen framkom att bidraget hade använts till annan verksamhet än den medel hade beviljats för. Socialstyrelsen beslutade att organisationen skulle betala tillbaka bidraget.

Så följs insatserna upp och utvärderas

I de intervjuer Statskontoret genomfört pekar tjänstemän vid SMI på svårigheter med att ta fram mätbara resultat inom området. Dels är det

svårt att isolera olika faktorer, dels kan uppgifter i vissa fall vara känsliga vilket försvårar mätbarheten. Uppgifter om resultat utgår oftare från uppskattningar än faktiskt utfall. SMI försöker på olika sätt stärka organisationerna i deras återrapportering, bland annat genom erbjudandet om utbildning i LFA-metoden. Enligt SMI har utbildningen lett till en förbättring av återrapportering. Man pekar dock samtidigt på ett fortsatt behov av mer konkreta, mätbara resultat.

Beslut om att göra en revision av frivilligorganisationernas ekonomiska redovisning fattas antingen när det finns en misstanke om att den ekonomiska redovisningen inte är korrekt eller när man ser ett behov av att löpande granska organisationerna. Sedan 2009 har två revisioner gjorts, en pågår för närvarande och ytterligare en planeras för 2012. Misstankar om att den ekonomiska redovisningen inte stämmer kan till exempel bero på att redovisningen i återrapportering är bristfällig alternativt svår att förstå. SMI anlitar extern kompetens för uppdraget.

Enligt tjänstemän vid SMI utvärderar myndigheten inte projekt som finansieras inom denna del av anslaget. Tjänstemän vid SMI uppger att myndigheten inte heller ställer några formella krav på organisationerna att utvärdera projekten. Vissa av de större organisationerna genomför dock utvärderingar på eget initiativ. I ansökan uppmanas organisationerna att skicka in eventuella utvärderingar eller undersökningar som har gjorts. Även i redovisningsblanketten ingår uppföljning eller utvärdering bland de obligatoriska bilagorna.

Kontakter med bidragsmottagarna

Organisationsbesök

Sedan 2009, då enheten tillhörde Socialstyrelsen, pågår ett arbete med att besöka alla frivilligorganisationer. Syftet med besöken är främst att utbyta information och diskutera roller, ansvar och utmaningar i det nationella preventiva arbetet mot hiv och andra sexuellt överförbara infektioner. Med besöken hoppas man också kunna skapa en fördjupad bild av respektive organisations förebyggande arbete och följa upp utfallet av detta.

Besöken utgår från en projektplan och följer en given form som innefattar en presentation både av SMI:s och av organisationens verksamhet. Under besöket hämtar SMI in information om organisationens

struktur, processer och resultat. Efter varje besök skriver SMI en rapport om sina observationer. Syftet med besöken är främst att stöda och utbyta information.

SMI besöker cirka två organisationer per halvår och beräknar att samtliga organisationer snart har hunnits med.

Organisationsforum

Den ansvariga myndigheten ska enligt förordningen göra det möjligt att utbyta erfarenheter i frågor som rör statsbidraget. Det ska också finnas ett råd (Organisationsforum) med representanter för organisationerna. Organisationsforum består av samtliga frivilligorganisationer som får organisations- eller verksamhetsbidrag och projektbidrag. Syftet är att ge möjlighet till samtal om bidragssystemet, preventionsarbete och möjliggöra samverkan och samordning av arbetet. Det ska också vara ett forum för fortbildning.

Sammanställningar av resultatet

Inför underlaget till regeringen sammanställer SMI information om statsbidraget till frivilligorganisationerna. Enligt tjänstemän vid SMI rör det sig om information om vilka preventionsgrupper som har beviljats bidrag, vilka projekt som har riktats till respektive grupp och hur mycket medel som har gått till varje grupp. SMI sammanställer också hur stor andel av bidragen till organisationerna som har gått till löner och arvoden. I övrigt görs inga sammanställningar av de samlade resultaten.

3.4 Finansiering av insatser på nationell nivå, samordning och uppföljning

Den näst största delen av anslag 2:7, cirka 29 miljoner kronor, ska enligt SMI:s regleringsbrev användas till finansiering av insatser på nationell nivå och till övergripande samordning och uppföljning. Medlen får inte användas för SMI:s egen löpande verksamhet.

Medlen används till allt hivpreventivt arbete som sker vid sidan av bidragshanteringen, inklusive löner för de anställda som anses arbeta enbart med hivpreventivt arbete.

En del av medlen ska användas till uppdrag som av SMI benämns nationell uppföljning. I detta ingår bland annat myndighetens formella uppdrag att genomföra Sveriges åtaganden gentemot FN, EU och Världshälsoorganisationen (WHO) vilket innefattar att rapportera om utvecklingen av hiv och aids i Sverige. Uppdrag följer även av den nationella strategin, av överenskommelsen mellan staten och SKL, förordningen om statsbidrag till frivilligorganisationer, regleringsbrev och av myndighetens instruktion.

En stor andel av medlen kan SMI fördela till projekt och satsningar av olika slag som myndigheten anser vara prioriterade enligt styrande dokument.

Insatser inom ramen för bidraget

Planeringen av de insatser som ska genomföras under ett verksamhetsår görs gemensamt av personalen. Enhetschefen tar fram budget för året. Beslut fattas av myndighetens generaldirektör.

Statskontoret har fått ta del av planeringen inför 2012. Av tabellen framgår vilka insatser enheten planerar att genomföra och en uppskattning av hur mycket var och en av dessa beräknas kosta. Enligt planeringen kommer anslaget att bekosta löner om totalt drygt 3,1 miljoner kronor under 2012. OH-kostnaderna beräknas uppgå till 1,1 miljoner kronor.

Planerade insatser för 2012 samt beräknad kostnad

Planering 2012	Belopp
Enhetsadministration	4 500 000
Ideella organisationer	1 000 000
Metodutveckling ideella organisationer	3 350 000
Preventionsgrupp personer som köper och säljer sex	20 000
Stödinsatser hiv-positiva	150 000
Samordning, uppföljning, utvärdering landsting	650 000
Uppdrag kommunikation	700 000
Preventionsgrupp intravenösa missbrukare	460 000
Epidemiologisk övervakning, analys och rapportering	500 000
Preventionsgrupp ungdomar och unga vuxna	820 000

Preventionsgrupp personer utländsk bakgrund	200 000
Preventionsgrupp utlandsresenärer	20 000
Nationella hivrådet	290 000
Hivportalen	900 000
Informationsarbete och övrig kommunikation	10 925 000
EU-projekt	150 000
Preventionsgrupp män som har sex med män	425 000
FOU-projekt	1 609 000
FOU-studier	2 420 000

Källa: SMI.

Nedan följer en beskrivning av de största posterna i tabellen.

Enhetsadministration

Den största posten är Enhetsadministration (4,5 miljoner kronor). Inom denna ryms bland annat kostnader för ledning, utveckling och administration inom enheten.

Ideella organisationer

Posten Ideella organisationer (1 miljon kronor) syftar till att förbättra samverkan, uppföljning och organisationsutveckling av frivilligorganisationernas preventiva arbete mot hiv och andra sexuellt överförbara infektioner. Inom ramen för denna insats ingår bland annat kostnader för organisationsbesök, Organisationsforum, konsultutvärderingar, revision och den externa bedömningsgruppen som anlitas i samband med bedömningen av ansökningarna.

Metodutveckling ideella organisationer

Inom ramen för posten Metodutveckling ideella organisationer (3,4 miljoner kronor) delar SMI ut bidrag till frivilligorganisationer i form av så kallade projektbidrag. Det rör sig i första hand om bidrag till projekt som stämmer överens med de fokusområden som anges i överenskommelsen mellan staten och SKL. Projekten ska syfta till metodutveckling.

Informationsarbete och övrig kommunikation

Den största kostnadsposten (10,9 miljoner kronor) är insatser som avser informationsarbete och kommunikation. Här ingår bland annat riktade informationssatsningar till särskilda grupper, konsultkostnader för framtagandet av en ny treårsplan och utvärdering av en särskild insats.

FoU-projekt och -studier

Posten FoU-projekt (1,6 miljoner kronor) och FoU-studier (2,4 miljoner kronor) avser de olika former av bidrag som SMI har valt att dela ut till forskare som är knutna till ett universitet eller en högskola. Projekten är ofta tvååriga men betalas ut för ett år i taget. För verksamhetsåret 2012 uppgår det belopp som betalas ut till forsknings- och utvecklingsbidrag till mellan 3 och 4 miljoner kronor fördelat på fem olika projektbidrag och flera uppdragsprojekt. En tjänsteman vid SMI är särskilt ansvarig för denna bidragsform. I ansvaret ingår att vidarebefordra forskningens resultat till landstingen, kommunerna och frivilligorganisationerna.

Utöver forsknings- och utvecklingsprojekt beviljar SMI också medel till så kallade uppdragsprojekt. Det rör sig ofta om stora nationella undersökningar inför rapporteringen till FN och om kunskapsstöd till fortsatt utvecklingsarbete för landsting, kommuner, organisationer och forskare.

Utöver dessa större poster finns en mindre post, direkt kopplad till SMI:s uppföljning. Posten Samordning, uppföljning och utvärdering landsting (650 tusen kronor) syftar till att stödja landstingens lokala arbete mot hiv och andra sexuellt överförbara infektioner och innehåller bland annat kostnader för möten för kontaktpersoner i landstingen, besök i regionala kunskapsnätverk, deltagande i regionala aktiviteter och samordning av det interna arbetet. I posten ingår också en kostnad för konsulter som ska utvärdera statsbidraget.

Redovisning, uppföljning och granskning

SMI:s redovisning, uppföljning och granskning av ovan nämnda insatser skiljer sig åt, dels mellan olika insatser, dels från ett år till ett annat. Insatser som handlar om att presentera vad som görs för att förhindra smittspridning i landet och hur smittspridningen utvecklas, exempelvis

rapporteringen till FN, EU och Världshälsoorganisationen (WHO), är exempel på insatser som inte är aktuella för den typen av granskning eller uppföljning som avses här. Insatser som att trycka kunskapsunderlag och informationsmaterial, enhetsadministration, möten med frivilligorganisationer, landsting och kommuner, konferenser och liknande, är inte heller aktuella för granskning eller uppföljning. En del av insatserna kan också ses som att de uppfyller flera syften samtidigt, exempelvis främjande av metodutveckling och uppföljning.

Inför att SMI ska lämna det mer omfattande underlaget till regeringen vart tredje år, görs större, samlade utvärderingar av olika delar av SMI:s arbete eller av olika insatser. 2009 års större utvärdering visade bland annat att det fanns behov av utökade rutiner kring dokumentation och lärande, behov av att utforma omvärldsanalys, tydligare mål och resultatredovisning och mer av synergier genom erfarenhetsutbyte och samverkan. Resultaten delgavs organisationerna i samband med bland annat organisationsbesök och organisationsforum.

I den utvärdering som genomförs under innevarande år följs de brister som identifierades 2009 upp för att se om de åtgärder som har vidtagits har haft effekt. Som nämnts tidigare handlar årets utvärdering bland annat om att ta reda på hur den senaste treårsperioden har fungerat avseende till exempel ansökningsprocessen, om utvecklingsinsatser gentemot frivilligorganisationer har medfört kompetenshöjningar, hur samverkan har utvecklats under året och om organisationerna använder sig av informationsmaterial

Nedan följer en sammanställning av redovisning, uppföljning och granskning av de insatser inom posterna ovan som enligt Statskontorets bedömning har förutsättningar för att kunna utvärderas. Den uppföljning och utvärdering som görs av hanteringen och av beviljade bidrag till frivilligorganisationer och landsting och kommuner presenteras i kapitel 4.

Uppföljning och utvärdering av projektbidrag

SMI ställer samma krav på ansökan och återrapportering av projektbidrag som på övriga statsbidrag till frivilligorganisationerna. Av ansökan ska framgå mål, delmål och aktiviteter för att uppnå dessa och indikatorer som visar om målen uppnåtts. Vid återrapporteringen

avläser myndigheten graden av måluppfyllelse utifrån de mål som angavs i ansökan.

SMI gör utvärderingar av de projekt som har pågått i tre år eller längre. Precis som i fråga om utvärdering av statsbidraget till frivilligorganisationer är det i övrigt upp till organisationerna att välja om de vill göra utvärderingar eller inte. Enligt tjänstemän vid SMI är rapporteringen av projekten ofta av utvärderande slag eftersom de flesta projekt rör sig om metodutveckling.

Uppföljning av FoU-bidrag

De särskilda FoU- bidragen följs upp och kvalitetssäkras under projektens gång genom löpande kontakter och möten. Det sker också vid seminarier som forskarna genomför tillsammans med SMI:s personal. På seminarierna deltar en oberoende vetenskaplig opponent, Enligt tjänstemän vid SMI ställer myndigheten höga krav på att forsknings- och utvecklingsprojekt håller en hög vetenskaplig nivå. Detta anses särskilt viktigt eftersom resultaten från studierna kan påverka inriktningen av de preventiva insatserna. Efter ett avslutat projekt görs ingen ytterligare granskning eller utvärdering.

Uppföljning av informationsinsatser

Enligt tjänstemän vid SMI köper myndigheten ibland in extern kompetens för att genomföra en utvärdering av en informationsinsats i samband med att en insats har avslutats. En insats kan också utvärderas mot bakgrund av att SMI ser att det finns ett särskilt intresse eller behov av att sprida resultatet eller metoden. Uppföljningen och utvärderingen av informationsinsatser sker vid behov.

4 Analys av SMI:s uppföljning

I detta avsnitt analyserar vi SMI:s uppföljning utifrån de krav som regeringen ställer i olika styrdokument. För att förenkla analysen har Statskontoret utformat en enkel modell. Modellen bygger på en sammanställning av de många krav som återfinns i styrdokumentet.

4.1 Krav på uppföljningen

Krav enligt SMI:s instruktion

Regeringen ställer krav på SMI:s uppföljning i en rad olika styrdokument. Av SMI:s instruktion följer bland annat att myndigheten ska följa upp och utvärdera insatser som finansieras av statsbidrag.

Krav enligt den nationella strategin

Av den nationella strategin följer bland annat uppdragen att:

- ansvara för den övergripande uppföljningen av samhällets insatser mot hiv och aids,
- fördela bidraget utifrån målstyrning och regelbunden uppföljning och resultatredovisning,
- bedriva ett systematiskt utvärderings- och uppföljningsarbete,
- följa upp och utvärdera enskilda projekt och insatser,
- bedriva ett kontinuerligt uppföljningsarbete på en mer övergripande nivå och
- utarbeta tydliga mål och indikatorer för uppföljning i samverkan.

Krav enligt överenskommelsen

I överenskommelsen mellan staten och SKL slås fast att SMI ska:

- genomföra en regelbunden och systematisk uppföljning,
- se till att metoderna för uppföljningen möjliggör analys av hela området och nationell jämförbarhet,
- återkoppla uppföljningen till ansökan och
- ta fram anvisningar om uppföljningen som landstingen ska följa.

Av överenskommelsen framgår också att utgångspunkten är att samtliga projekt ska utvärderas, långvariga projekt vart tredje år och kortvariga i samband med att projektet avslutas.

Krav enligt förordningen

I förordningen om statsbidrag till verksamhet inriktad mot hiv/aids och vissa andra smittsamma sjukdomar anger regeringen vilka krav SMI ska ställa på organisationerna vad gäller ansökan och redovisningen av bidragets användning och resultat.

Utvärdering och uppföljning – en definition

I listan över krav på SMI:s uppföljning används begreppen utvärdering och uppföljning på ett allmänt hålllet sätt. Det framgår inte vad som avses med utvärdering eller vilken skillnad regeringen gör mellan uppföljning och utvärdering.

Statskontoret har i tidigare rapporter redogjort för delar av den diskussion som finns i litteraturen om hur begreppen bör definieras (se bland annat Statskontoret 2011 och 2012). En vanlig skillnad mellan begreppen är att uppföljning ofta får beteckna en beskrivning av utfallet av en insats, vad som har hänt, medan utvärdering också inkluderar en bedömning av effekter, hur utfallet är orsakat av insatsen. Utvärdering kan dock även riktas in på insatsers innehåll, genomförande, organisering och uppbyggnad (Statskontoret 2011 s 13.).

Otydligheten i styrdokumentet om vad som avses med respektive begrepp försvårar tolkningen av vilka krav som ställs på SMI:s uppföljning. Av intervjuer med tjänstemän vid SMI har Statskontoret inte fått

någon tydlig bild av vilken tolkning myndigheten har gjort av begreppen. Den tydligaste åtskillnad som SMI gör är att myndigheten anlitar extern kompetens för utvärderingar medan uppföljning genomförs internt av SMI.

En modell för regeringens krav

I följande avsnitt analyserar Statskontoret hur respektive del av anslaget följs upp utifrån de krav regeringen ställer i styrdokumentet. För att förenkla analysen har vi sammanfattat kraven i en modell. Enligt vår sammanfattning ställs följande krav på SMI:s uppföljning:

- Den ska vara regelbunden och systematisk.
- Den ska redovisa prestationer.
- Alla projekt ska utvärderas.
- Den ska leda till ökad kunskap.

Med *regelbunden och systematisk* avses här att det finns ett system för uppföljningen, att den är återkommande och regelbunden. Av regeringens styrning framgår att uppföljningen ska redovisa resultat utifrån mål, delmål och indikatorer. Statskontoret gör här tolkningen att de krav som regeringen ställer i denna del främst avser *prestationer*. SMI använder sig av begreppen resultat och resultatredovisning i uppföljningen. Statskontoret väljer att använda samma begrepp som SMI när vi beskriver de krav som SMI ställer på mottagarna. I våra bedömningar använder vi dock begreppet prestationer.

Med kravet att *projekt ska utvärderas* åsyftas en djupare form av uppföljning där tolkningar av måluppfyllelse ingår och där eventuellt också projektens resultat i förhållande till de övergripande målen i strategin granskas. Utifrån SMI:s definition ska utvärderingen ske av en extern part. Vidare ska uppföljningen *leda till ökad kunskap*, vilket Statskontoret tolkar som kunskap som kan bidra till ett bättre preventivt arbete inom hela området. Statskontorets bedömning utgår ifrån i vilken utsträckning SMI verkar för att sammanställa och sprida kunskap, inte hur den faktiska kunskapsnivån har utvecklats.

4.2 Bidrag till landsting och kommuner

Uppföljningen ska vara regelbunden och systematisk

SMI:s uppföljning av bidrag till landsting och kommuner, som fördelas i enlighet med överenskommelsen mellan staten och SKL, är regelbunden och genomförs på ett systematiskt sätt. Uppföljningen sker på årlig basis och SMI ställer formella krav på huvudmännen ifråga om hur och vad som ska återrapporteras. Ansvariga tjänstemän vid SMI går systematiskt igenom materialet som inkommer till myndigheten.

SMI har enligt egen utsago inte mandat att ställa samma krav på hur huvudmännen i sin tur ska följa upp verksamhet som utförts av exempelvis en lokal frivilligorganisation. SMI försöker dock påverka huvudmännen, bland annat genom att ta fram blanketter och anvisningar även för denna typ av uppföljning. Vissa landsting och kommuner använder SMI:s blanketter medan andra inte gör det. Statskontoret har inom ramen för detta uppdrag inte granskat huvudmännens egen uppföljning. Statskontoret anser att det faktum att huvudmännen i vissa fall själva utformar sin uppföljning kan medföra en risk för att uppföljningen inte är nationellt jämförbar.

För att säkerställa en systematisk uppföljning av mål och resultat för den verksamhet som finansieras av anslaget, anser Statskontoret att SMI bör ställa tydligare krav på landstingen och kommunerna. Vi menar att SMI i sitt uppdrag har mandat att göra detta.

Statskontoret bedömer att det finns stor kunskap om de olika huvudmännens verksamheter på myndigheten, både utifrån den information som framkommer vid återrapporeringen men också från besök hos huvudmännen och kontinuerliga kontakter med kontaktpersonerna i respektive landsting och storstadskommun. Kunskapen sammanställs dock inte på årlig basis utan finns hos enskilda tjänstemän. Detta anser vi skapar en sårbarhet i systemet, inte minst mot bakgrund av att det är ett fåtal personer på SMI som är involverade i arbetet. Statskontoret anser att SMI på ett mer systematiskt sätt bör sammanställa och dokumentera den information och kunskap som finns på myndigheten och den information som löpande kommer in.

Statskontorets bedömning

Statskontorets bedömning är att SMI:s uppföljning i stora delar uppfyller kravet på regelbundenhet och systematik. Statskontoret anser dock att kraven på landstingens och kommunernas uppföljning och återrapportering bör gälla även de delar av anslaget som fördelas vidare till andra utförare. Vidare bör den information och kunskap som finns om organisationer, projekt och insatser sammanställas och dokumenteras på ett mer systematiskt sätt.

Uppföljningen ska redovisa prestationer

SMI kräver av huvudmännen att de ska redovisa resultat. I ansökan ställs krav på formulerade mål eller delmål och indikatorer som kan ge ett mått på måluppfyllelse. I den blankett myndigheten tagit fram för återrapporering av statsbidrag ska huvudmännen lämna uppgifter om måluppfyllelse, gärna i form av kvantitativa resultat. I återrapporeringen ska också en sammanfattande uppföljning lämnas av pågående treåriga projekt och slutredovisning av treårsprojekten.

SMI uppmanar också huvudmännen att använda samma form av blankett för deras egen uppföljning av bidrag till förebyggande verksamhet på lokal eller regional nivå.

Statskontorets bedömning

Statskontoret bedömer att SMI:s uppföljning uppfyller regeringens krav på att uppföljningen ska redovisa prestationer.

Projekt ska utvärderas

I de anvisningar som SMI tagit fram för ansökan om medel ställer SMI krav på att ansökan ska innehålla en utvärderingsplan. För att en ansökan ska beviljas medel krävs också att det finns en utvärderingsplan. I det formella beslutet om att medel beviljas ställer SMI dock inte krav på att landstingen eller kommunerna ska genomföra utvärderingar. Däremot ska huvudmännen i den blankett SMI tagit fram för återrapporering uppges om det under det gångna året har genomförts studier, undersökningar eller utvärderingar av arbetsmetoder eller projekt. Om så är fallet ska uppgift lämnas om typ av studie, syfte och resultat.

Statskontorets bedömning

Statskontoret kan konstatera att flera av de insatser och projekt som beviljas statsbidrag utvärderas av den ansvarige huvudmannen och att SMI i dessa fall tar del av utvärderingarna. Utgångspunkten i överenskommelsen, att samtliga projekt eller verksamhet som får statsbidrag ska utvärderas, är dock inte uppnådd. Statskontoret bedömer att SMI:s uppföljning inte uppfyller regeringens krav i denna del. Statskontoret anser också att det faktum att SMI ställer krav på utvärderingsplaner men inte på att projekt ska utvärderas skapar viss otydlighet kring vilka krav SMI ställer på huvudmännen avseende utvärderingar.

Uppföljningen ska leda till ökad kunskap

SMI försöker sprida kunskap från uppföljningen av olika projekt och insatser, bland annat till landsting och kommuner. Det görs dock ingen systematisk sammanställning av information om landstingen, kommunerna eller projekten. Den sammanställning som görs inför det fördjupade underlaget till regeringen 2012 innehåller mycket information. Någon motsvarande sammanställning görs dock inte på årlig basis.

Exempel på hur SMI sprider kunskap är genom besök i landstingen och kommunerna och deltagande i organiserade träffar och konferenser. SMI uppmuntrar också landsting och kommuner att sprida resultat och goda exempel mellan varandra. Vidare har SMI löpande kontakter med huvudmännen. Enligt de intervjuer Statskontoret har genomfört har huvudmännen uttryckt en önskan om att SMI i än högre grad ska förmedla kunskap om utvecklingen på området.

Statskontorets bedömning

Statskontoret har inte bedömt om kunskapsnivån faktiskt har ökat tack vare SMI:s insatser. Statskontoret bedömer däremot att SMI:s insatser för att sprida resultaten av uppföljningen har förutsättningar att leda till ökad kunskap hos huvudmännen bland annat om utveckling på området och om hur det preventiva arbetet kan bedrivas på ett effektivt sätt.

Vi anser dock att den kunskap som genereras inom området skulle kunna tas tillvara på ett bättre sätt om SMI på ett mer systematiskt sätt årligen sammanställde den information och de resultat som myndigheten har och får in. Utöver att minska sårbarheten i uppföljningssystemet.

met skulle systematiska sammanställningar enligt Statskontorets bedömning förbättra möjligheten att sprida informationen vidare, både till huvudmännen och till regeringen.

4.3 Bidrag till frivilligorganisationer

Uppföljningen ska vara regelbunden och systematisk

SMI:s uppföljning av beviljade bidrag sker på ett regelbundet och systematiskt sätt. Myndigheten ställer formella krav på återrapporteringen och redovisningarna granskas systematiskt utifrån dessa.

Enligt uppgift från tjänstemän vid SMI saknas en strategi eller långsiktig plan för de mer noggranna kontrollerna av den ekonomiska redovisningen. Om SMI misstänker att den ekonomiska redovisningen inte är korrekt, kan och har myndigheten anlitat extern kompetens för att utföra revision. Revision kan även utföras utan misstanke, i syfte att inhämta information. Statskontoret anser att SMI bör införa en systematik i detta arbete.

Vidare har det framkommit att SMI saknar ett system för att sammanställa information om resultat och bedömningar av återrapporteringen från de olika organisationerna. Det finns en stor kunskap bland myndighetens personal om respektive organisation och olika projekt. Men precis som i fallet med medel som beviljas till landsting och kommuner finns inte denna kunskap samlad. Eftersom tjänstemännen väger in all den information man har om organisationen inför att beslut om bidrag ska fattas, bedömer Statskontoret att bristen på samlad dokumentation och det personberoende systemet har idag, utgör en risk för att information kan gå förlorad.

SMI anser att uppföljningen behöver underlättas med hjälp av riktlinjer och nyckeltal för hur stor andel av bidraget som bör gå till löner och arvoden. Detta eftersom fördelningen varierar stort mellan olika organisationer. Statskontoret bedömer att tydligare riktlinjer i den här delen skulle bidra till en mer systematisk uppföljning och redovisning.

Statskontorets bedömning

Statskontoret anser att SMI:s uppföljning i den här delen till stora delar är regelbunden och systematisk. Det finns dock behov av att utveckla

systematiken i vissa delar, såsom att minska det personberoende som systemet har idag genom att mer systematiskt sammanställa information och resultat från organisationernas åiterrapportering. SMI bör också utarbeta en strategisk plan för revisioner av organisationernas ekonomiska redovisningar.

Uppföljningen ska redovisa prestationer

SMI kräver att frivilligorganisationerna ska redovisa prestationer i form av resultatet av genomförda insatser kopplade till de delmål och indikatorer som organisationen uppgav i ansökan. I åiterrapporteringen ska organisationerna uppge om genomförandet eventuellt avvikit från planeringen. Om uppgifter saknas eller är oklara begär SMI kompletterande uppgifter.

Tjänstemän vid SMI uppger att kvaliteten på redovisningarna varierar. Särskilt svårt att redovisa medlen och projekten på ett korrekt sätt, uppger man att det är för mindre organisationer. Detta beror ofta på att dessa enbart har personal som arbetar ideellt. SMI arbetar på olika sätt för att stärka organisationerna i sin redovisning, bland annat har myndigheten erbjudit utbildningar i mål- och resultatredovisning.

Statskontorets bedömning

Statskontorets bedömer att SMI:s uppföljning i denna del uppfyller regeringens krav.

Projekt ska utvärderas

SMI genomför inga utvärderingar av verksamhets- eller organisationsbidrag. SMI ställer inte heller krav på att frivilligorganisationerna i sin uppföljning ska utvärdera enskilda projekt eller insatser som har beviljats statsbidrag. Vissa av de större organisationerna genomför externa utvärderingar av projekt eller insatser på eget initiativ och uppmanas av SMI att skicka in resultatet från dessa.

Statskontorets bedömning

Enligt den nationella strategin ser regeringen ett stort behov av uppföljning och utvärdering av enskilda projekt och insatser. Som Statskontoret har tolkat regeringens krav bör alla projekt utvärderas. Mot bak-

grunden av den tolkningen bedömer Statskontoret att SMI:s uppföljning inte kan sägas leva upp till regeringens krav i denna del.

Uppföljningen ska leda till ökad kunskap

SMI:s insatser för att sprida kunskap om resultat från projekt som genomförts av frivilligorganisationer liknar dem som genomförs gentemot landsting och kommuner. SMI arbetar med att lyfta fram goda exempel och erbjuder organisationerna olika forum där de kan mötas och utbyta erfarenheter. Det så kallade Organisationsforumet är ett sådant exempel. Ett annat är webbsidan Hivportalen där information och goda exempel även för dessa typer av projekt läggs ut för alla att ta del av. Det görs dock ingen övergripande sammanställning av information om resultat och erfarenheter från olika projekt eller liknande.

Inför det årliga underlaget till regeringen sammanställer SMI däremot uppgifter om vilka preventionsgrupper som har beviljats bidrag, vilka projekt som har riktats mot respektive grupp och hur mycket pengar som har fördelats till dessa.

Statskontorets bedömning

Statskontoret bedömer att SMI:s insatser för att sprida resultat av uppföljningen har förutsättningar att leda till ökad kunskap. Precis som i fallet med spridning av kunskap från uppföljningen av landstingens och kommunernas projekt och insatser finns det dock möjligheter att utveckla SMI:s uppföljning genom att på ett mer systematiskt sätt sammanställa det samlade resultatet.

4.4 Finansiering av insatser på nationell nivå, samordning och uppföljning

Denna del av anslaget är inte i alla delar relevant att granska utifrån den modell för regeringens krav som Statskontoret har tagit fram. En del av insatserna är i sig uppföljning, andra insatser betraktas av SMI som löpande verksamhet eller innefattar inköp av extern kompetens för utvärdering. Statskontoret har dock så långt som det varit möjligt bedömt uppföljningen i denna del utifrån regeringens krav.

Insatser som finansieras av denna del av anslaget, men som är kopplade till uppföljningen av landsting och kommuner samt frivilligorganisationer, analyseras i avsnitt 4.2 och 4.3.

Uppföljningen ska vara regelbunden och systematisk

Uppföljningen av FoU-bidrag och projektbidrag sker på ett regelbundet och systematisk sätt. Den sker löpande och följer en fastlagd process i vilken arbetet utvärderas och kvalitetssäkras. Detsamma bedöms i stora delar gälla för projektbidragen. Dessa följs upp enligt samma modell som statsbidrag till frivilligorganisationer.

Uppföljningen av övriga insatser ser olika ut. Enligt tjänstmän vid SMI rör sig en del insatser om löpande verksamhet vilken av naturliga skäl inte följs upp. Insatser såsom informationsinsatser eller liknande, följs upp vid behov.

Statskontorets bedömning

Statskontoret bedömer att SMI har gjort en rimlig avvägning av vad som ska följas upp och att SMI i relevanta delar uppfyller regeringskrav på regelbunden och systematisk uppföljning.

Ska redovisa prestationer

Det är svårt att göra en samlad bedömning av i vilken utsträckning de insatser eller aktiviteter som finansieras av denna del av anslaget redovisar prestationer. Olika insatser redovisas och följs upp på olika sätt. I uppföljningen av de ovan nämnda FoU- och projektbidragen redovisas prestationer.

Statskontorets bedömning

Utifrån de iakttagelser Statskontoret har gjort bedömer vi att SMI:s uppföljning i relevanta delar redovisar prestationer även inom denna del.

Projekt ska utvärderas

SMI utvärderar projekt som har pågått i tre år eller mer och som har finansierats med projektbidrag. Övriga insatser utvärderas vid behov och i vissa fall i samband med att prioriteringar inför en ny treårsperiod ska tas fram.

Statskontorets bedömning

Statskontorets tolkning av regeringens krav är att alla projekt och insatser ska utvärderas. SMI låter inte utvärdera alla projekt eller insatser inom de relevanta delarna. Statskontorets bedömning är att SMI:s uppföljning inte uppfyller kraven i denna del.

Uppföljningen ska leda till ökad kunskap

Inom anslaget finansieras dels insatser som syftar till att inhämta eller ta fram ny kunskap, dels insatser som syftar till att sprida kunskap. Som har nämnts tidigare finansieras också verksamhet som av SMI bedöms som löpande verksamhet. Tjänstemän vid SMI uppger att alla resultat som tas fram läggs upp på Hivportalen som är tillgänglig för alla. Därutöver anordnar SMI årligen konferenser och seminarier för att sprida kunskap om utveckling och goda exempel samt deltar som föreläsare i olika forum.

Statskontorets bedömning

Statskontorets bedömning är att relevanta delar av SMI:s olika insatser och de satsningar som görs för att sprida resultatet av detta arbete, har förutsättningar för att kunna leda till ökad kunskap.

4.5 Samlad bedömning

Uppföljningen är i huvudsak regelbunden och systematisk

Statskontoret bedömer att SMI:s uppföljning i huvudsak är regelbunden men skulle kunna bli mer systematisk i vissa delar.

Det finns stor kunskap inom SMI om de olika verksamheterna i landsting, kommuner och frivilligorganisationer. Information inkommer på olika sätt, bland annat i återsrapporteringar och vid olika former av möten. SMI saknar dock ett system för att systematiskt samla denna information. Det leder till en sårbarhet i och med att systemet är beroende av enskilda personer.

Vidare saknar SMI en systematik för revisioner av frivilligorganisationernas ekonomiska redovisningar. Revisioner genomförs men det handlar om ett fåtal granskningar och enligt vad som kommit fram i

Statskontorets intervjuer sker kontrollerna inte utifrån någon långsiktig plan.

I uppföljningen av de bidrag som fördelas till landstingen och storstadskommunerna följer SMI inte upp hela kedjan. Huvudmännen ansvarar själva för uppföljningen av de projekt som de i sin tur för vidare medlen till och SMI ställer inga direkta krav på denna uppföljning. Statskontoret anser att det faktum att huvudmännen i vissa fall själva utformar sin uppföljning kan medföra en risk för att uppföljningen inte är nationellt jämförbar, vilket den ska vara enligt överenskommelsen. Statskontoret menar att SMI, som ansvarig myndighet, har mandatet att ställa större krav på huvudmännens uppföljning så att den samlade uppföljningen kan ske systematiskt och i enlighet med de gemensamma prioriteringar som följer av överenskommelsen.

SMI:s uppföljning uppfyller inte kraven på utvärderingar

Statskontoret konstaterar att vissa projekt utvärderas och att myndigheten uppmanar bidragsmottagarna att skicka in rapporter från genomförda utvärderingar. Uppföljningens resultatredovisning ger också myndigheten god information om genomförda projekt. Statskontoret samlade bedömning är dock att myndighetens uppföljning inte uppfyller regeringens krav på att alla projekt och insatser ska utvärderas.

SMI:s uppföljning redovisar prestationer

Kartläggningen av SMI:s uppföljning har visat att uppföljningen leder till redovisning av prestationer. SMI ställer flera formella krav på att huvudmännen och frivilligorganisationer ska redovisa hur de har använt beviljade medel, vilka aktiviteter som har genomförts för respektive delmål och eventuella avvikelser från planeringen. Tjänstemän vid SMI granskar hur genomförda insatser svarar mot målen som angavs i ansökan.

Av intervjuer med tjänstemän vid SMI har framkommit att det kan vara svårt att bedöma resultatet eftersom det ofta, av olika skäl, rör sig om uppskattningar av vilket resultat insatserna har lett till. Tjänstemännen har också lyft fram att återrapporteringen behöver förbättras och att kvaliteten varierar. Statskontorets samlade bedömning är dock att SMI:s uppföljning uppfyller regeringens krav i denna del.

SMI:s uppföljning har förutsättningar för att kunna leda till ökad kunskap

Statskontoret bedömer att SMI:s uppföljning har förutsättningar att ta fram och sprida kunskap. Myndigheten sprider bland annat goda exempel och resultat från olika studier i samband med att SMI träffar organisationer och huvudmän i olika forum.

Kartläggningen har samtidigt visat att myndigheten skulle kunna stärka kunskapsspridningen. Det gäller främst möjligheten att i större utsträckning än idag sammanställa resultat och information från olika projekt och organisationer och, utifrån SMI:s samlade bedömning, sprida kunskap om vilken typ av projekt som medlen har finansierat och vad projekten samlat har redovisat för resultat.

5 SMI:s underlag till regeringen

Statskontoret har granskat det underlag som SMI lämnade till regeringen 2011 (SMI 2011c). I bedömningen av detta utgår vi ifrån de krav som regeringen ställer på det årliga underlaget i myndighetens regleringsbrev och i förordningen om statsbidrag till verksamhet inriktad mot hiv/aids och vissa andra smittsamma sjukdomar.

Vart tredje år begär regeringen att SMI ska ta fram ett mer omfattande underlag. Senast den 1 juni 2012 ska SMI inkomma med ett underlag till Regeringskansliet (Socialdepartementet) för den övergripande inriktningen av arbetet under nästkommande treårsperiod med start 2013 (Regeringen 2011). Arbetet med att ta fram underlaget har pågått parallellt med Statskontorets uppdrag. Detta har medfört att vi inte har kunnat göra någon bedömning av detta underlag.

5.1 Krav på underlaget

Enligt myndighetens regleringsbrev ska SMI ta fram underlag för anslaget 2:7 Insatser mot hiv/aids och andra smittsamma sjukdomar. Rapporten ska lämnas senast den 1 juni varje år (Regeringen 2011, 2010b och 2010a). Underlaget ska innehålla:

- kortfattad information om hur bidraget har använts under föregående år,
- uppnådda resultat,
- förslag till hur bidraget ska fördelas för nästa år och
- identifierade behov av framtida förändringar.

I förordningen om statsbidrag till verksamhet inriktad mot hiv/aids och vissa andra smittsamma sjukdomar specificerar regeringen kraven på underlaget för den del som avser bidrag till frivilligorganisationer. Enligt denna ska underlaget innehålla information om vilka organisationer som fått bidrag, med hur stort belopp och för vilka ändamål.

Underlaget ska också innehålla en sammanfattande redogörelse för statsbidragets användning i förhållande till bidragets syfte och till de mål som har angetts i särskilda regeringsbeslut (20 § förordningen om statsbidrag till verksamhet inriktad mot hiv/aids och vissa andra smittsamma sjukdomar).

5.2 Innehåll i underlaget

SMI lämnar underlaget till regeringen i form av en samlad rapport. Underlaget innehåller bland annat information om SMI:s uppdrag, styrdokument, uppgifter om antalet smittade i olika grupper och bidragets användning och uppföljning. Statskontoret har främst fokuserat på de delar som handlar om hur bidraget används och följs upp.

Så har bidraget använts

I underlaget redogör SMI för vad bidraget har använts till inom anslagets olika delar: nationella insatser riktade mot preventionsgrupperna, fördelning och uppföljning av statsbidrag till frivilligorganisationer och statsbidrag till landsting och kommuner.

Den del av anslaget som rör nationella insatser beskrivs med bland annat exempel på insatser och studier som har genomförts inom respektive preventionsgrupp. Här nämns kortfattat att landsting, kommuner och frivilligorganisationer bedriver verksamhet riktad till vissa av preventionsgrupperna, verksamhet som är finansierad av statsbidraget.

För den del av anslaget som enligt överenskommelsen ska fördelas till landsting och kommuner redovisar SMI fördelningen mellan de olika huvudmännen och fördelningen mellan de olika utvecklingsområdena ("Verksamheter av riksintresse", "Kunskap och kommunikation" och "Tidsbegränsade satsningar"). Vidare innehåller underlaget en övergripande redogörelse för de områden huvudmännen har genomfört insatser inom och exempel på insatser. Vad gäller tidsbegränsade satsningar redogör SMI kortfattat för hur stor andel av insatserna som har genomförts av huvudmännen själva och hur stor andel som har genomförts av andra aktörer. Av redogörelsen framgår också hur stor andel av insatserna som har riktats till de prioriterade grupperna.

I fråga om bidrag till frivilligorganisationer framgår av underlaget vilka organisationer som har fått bidrag, hur stort bidraget är och för-

delningen mellan verksamhets- eller organisationsbidrag. Redovisningen innehåller också ett par exempel på projekt som har beviljats bidrag. Det framgår inte av underlaget hur bidraget har fördelats mellan olika preventionsgrupper.

Statskontoret konstaterar att underlaget inte innehåller någon sammanfattande redogörelse över hur anslaget i sin helhet har fördelats mellan de olika preventionsgrupperna. Det saknas också uppgifter om utfallet, det vill säga om samtliga medel inom anslaget har förbrukats under det aktuella året eller inte.

Uppnådda resultat

I underlaget finns viss redovisning av resultat av några av de studier som har finansierats av anslaget. Däremot saknas det information om uppnådda resultat för de delar av anslaget som fördelas som bidrag till frivilligorganisationer eller till landstingen och kommuner enligt överenskommelsen. Det finns varken information om resultat från enskilda projekt eller insatser eller någon typ av sammanställning av uppnådda resultat. Underlaget innehåller inte heller någon bedömning från SMI av målnuppfyllelsen i de insatser som har fått statsbidrag.

I fråga om på vilket sätt genomförda insatser har bidragit till att uppfylla de mål för det preventiva arbetet som anges i den nationella strategin, hänvisar SMI till den utökade rapport som myndigheten kommer att lämna 2012.

Förslag till fördelning av bidrag för nästkommande år

I underlaget föreslår SMI att den beslutade fördelningen mellan de olika delarna av anslaget ska kvarstå även för nästkommande år. Myndigheten lämnar också förslag på vilka preventionsgrupper som ska prioriteras inom den del av statsbidraget som avser tidsbegränsade insatser hos landsting och kommuner.

Behov av framtida förändringar

I underlaget föreslår SMI att den fastlagda inriktningen för innevarande treårsperiod ska gälla även fortsättningsvis.

I bedömningen av vilka förändringar som är nödvändiga för att ytterligare effektivisera det förebyggande arbetet hänvisar myndigheten till det underlag som ska lämnas 2012.

5.3 Statskontorets bedömning

Statskontoret bedömer att underlaget till största del svarar mot de krav som ställs på innehållet. Det innehåller kortfattad information om bidraget användning, förslag till fördelning inför nästkommande år och identifierade behov av framtida förändringar. Enligt kraven ska underlaget också innehålla en redovisning av uppnådda resultat. I denna del anser Statskontoret att underlaget bör kompletteras. Det gäller också beskrivningen av hur bidraget använts.

Det finns brister i resultatredovisningen

Underlaget innehåller viss resultatredovisning, exempelvis i form av resultat från olika studier som har finansierats av anslaget. Underlaget saknar dock redovisningar av resultaten från de insatser och projekt som huvudmännen och frivilligorganisationer har genomfört och redovisat i den åiterrapportering som lämnas in till myndigheten.

Statskontoret efterfrågar inte resultat från samtliga projekt eller insatser, eftersom regeringen enligt vår bedömning inte skulle vara betjänt av så detaljerad eller omfattande information. Däremot anser vi att underlaget bör kompletteras med en sammanfattande redogörelse av resultaten av de projekt och insatser som har riktats mot de olika preventionsgrupperna. Underlaget bör också innehålla SMI:s samlade bedömning av resultaten under det gångna året.

Det är viktigt att påpeka att Statskontoret här gör en skillnad mellan resultat och effekter. Av intervjuer med tjänstemän både vid myndigheten och vid Socialdepartementet har framgått att det inte är lämpligt att varje år efterfråga redovisningar av effekter av genomförda satsningar. Preventivt arbete måste bedrivas långsiktigt eftersom det tar lång tid innan det går att se förändringar.

Information om hur bidraget används är för övergripande

Regeringens krav i regleringsbrevet, att SMI ska ge en kortfattad beskrivning av bidragets användning, lämnar ett tolkningsutrymme

avseende vilken typ av information regeringen vill ha. I förordningen om statsbidrag till verksamhet inriktad mot hiv/aids och vissa andra smittsamma sjukdomar förtydligas att regeringen vill ha information om vilka organisationer som har fått bidrag, med hur stort belopp och för vilka ändamål.

Statskontoret konstaterar att SMI:s underlag till regeringen innehåller kortfattad information, bland annat om vilka utförare som har fått bidrag och med hur stort belopp. Av underlaget framgår däremot inte tydligt vad bidragen har använts till, vilken typ av verksamhet som frivilligorganisationer och huvudmännen har beviljats bidrag för eller hur stor del av anslaget som har fördelats till respektive preventionsgrupp.

Statskontoret anser att det bör framgå av underlaget vilken typ av insatser som har beviljats bidrag. Exempel på sådana kategorier eller typer av insatser skulle kunna vara utbildningar och informationskampanjer. Vidare anser Statskontoret att underlaget bör kompletteras med en sammanställning över hur anslaget har fördelats mellan de olika preventionsgrupperna, antingen samlat eller uppdelat per anslagsdel.

Statskontoret anser också att underlaget bör innehålla en uppgift om det ekonomiska utfallet, det vill säga om hela anslaget har förbrukats under året eller inte.

Avslutande synpunkter

Utöver de krav som regeringen ställer på SMI:s underlag till regeringen, innehåller det underlag som Statskontoret har granskat även andra uppgifter. I underlaget finns information om myndighetens aktuella uppdrag kopplade till anslaget, styrande dokument samt den epidemiologiska utvecklingen i Sverige av sexuellt överförda sjukdomar och blodsmitta, inklusive hiv.

Enligt den ansvarige tjänstemannen vid Socialdepartementet är det underlag som SMI tar fram det enda skriftliga underlag som departementet använder sig av i förhandlingen med SKL. Eftersom regeringen behöver information inför de årliga förhandlingarna med SKL konstaterar Statskontoret att redogörelsen för den epidemiologiska utveck-

lingen fyller en viktig funktion, även om det inte framgår direkt av kraven att någon sådan ska presenteras.

Mot bakgrund av regeringens roll i överenskommelsen behöver departementet också kunna söka fram information från äldre underlag även utanför själva förhandlingarna. Bland annat vänder sig organisationerna ibland direkt till Socialdepartementet med synpunkter och frågor. Detta medför att det finns behov av förhållandevis detaljerad information i underlaget. Avslutningsvis vill Statskontoret dock påpeka att det är viktigt att göra en avvägning mellan att ge tillräcklig information och att ge för mycket information. Å ena sidan är det viktigt att SMI lämnar tillräcklig och efterfrågad information. Å andra sidan får underlaget inte bli för omfattande eftersom det kan minska användbarheten för regeringen.

6 Slutsatser och förslag

Statskontorets kartläggning och analys av SMI:s uppföljning av anslag 2:7 visar att uppföljningen i huvudsak uppfyller de krav regeringen ställer. Statskontorets bedömning är att uppföljningen också till stor del tillgodoser regeringens behov av information om bidragets användning. I vår kartläggning har vi dock sett att informationen om uppnådda resultat och SMI:s identifierade behov av framtida förändringar kan utvecklas. Vi har också funnit att det finns ett antal utvecklingsområden i uppföljningen, både vad gäller vilka krav som ställs och myndighetens rutiner. Med anledning av detta lämnar Statskontoret följande förslag avseende uppföljningen och det underlag myndigheten lämnar till regeringen:

- SMI bör upprätta ytterligare rutiner för att stärka uppföljningen av anslaget.
- SMI bör ställa tydligare krav på uppföljning av de medel som fördelas av landsting och kommuner.
- Regeringen bör förtydliga kraven på SMI:s uppföljning och på innehållet i det underlag som myndigheten lämnar till regeringen.
- Den kunskap om resultat som uppnås genom SMI:s uppföljning bör redovisas i det underlag som myndigheten lämnar till regeringen.
- SMI bör i större utsträckning presentera information om bidragets användning i underlaget till regeringen.

6.1 SMI:s uppföljningssystem

SMI:s uppföljning av anslag 2:7 Insatser mot hiv/aids och andra smittsamma sjukdomar uppfyller i huvudsak regeringens krav. Uppföljningen är regelbunden och till stora delar systematisk. SMI ställer en rad formella krav på hur de aktörer som tar emot bidrag ska redovisa dem och det finns ett system hos SMI för att analysera den information

som kommer in. Statskontoret bedömer att uppföljningen leder till ökad kunskap och redovisar resultat. Statskontorets kartläggning har dock visat att det finns möjligheter att stärka uppföljningen ytterligare inom tre olika områden:

SMI bör upprätta rutiner för att stärka uppföljning ytterligare

Statskontoret anser att SMI:s uppföljning kan systematiseras ytterligare. Det förekommer att SMI gör revisioner av frivilligorganisationernas ekonomiska redovisning, men det sker sällan och i huvudsak när SMI har identifierat särskilda behov av det. Statskontoret bedömer att en mer långsiktig strategi för revisioner av frivilligorganisationernas ekonomiska redovisningar skulle förbättra uppföljningen och borga för högre kvalitet i redovisningarna.

Statskontoret anser vidare att SMI bör ha en mer långsiktig plan för vilka projekt som ska utvärderas och när dessa utvärderingar ska genomföras. SMI genomför utvärderingar av vissa projektbidrag, men inte av verksamhets- eller organisationsbidrag.

Vidare bör insamlingen av information om projektresultat, organisationer och huvudmän göras mer systematisk. SMI bör sammanställa information och iakttagelser mer regelbundet. Detta skulle enligt Statskontorets bedömning dels göra systemet, som i dag är beroende av kunskap som finns hos enstaka personer, mindre sårbart. Dels skulle ett mer systematiskt dokumenterande av information kunna bidra till att förutsättningarna för kunskapsspridning ökar.

SMI bör ställa tydligare krav på uppföljning av samtliga verksamheter som finansieras av anslaget

Vår kartläggning har visat att SMI inte ställer krav på hur huvudmännen följer upp insatser där huvudmannen inte själv varit utförare. Myndigheten försöker påverka huvudmännen på olika sätt men anser sig inte ha mandat att ställa krav på hur uppföljningen ska göras i dessa fall.

Statskontorets bedömning är att SMI har mandat att ställa krav på huvudmännen. I SMI:s uppdrag ingår att ta fram och genomföra en samlad strategi för uppföljning och utvärdering. SMI ska följa upp och utvärdera insatser som finansieras med statsbidrag. Sammantaget ger

detta SMI ett stort mandat att ställa krav på hur uppföljning och utvärdering ska genomföras. Statskontoret anser att SMI kan och bör ställa tydligare krav på mottagarna än vad man gör idag.

Regeringen bör förtydliga kraven på SMI:s uppföljning

Statskontorets kartläggning har visat att regeringens krav på SMI:s uppföljning är många och fastställs i en rad olika styrdokument. Kraven är i sig inte motstridiga men formuleras på olika sätt. Statskontoret anser att en harmonisering av kraven är önskvärd. Detta är särskilt viktigt mot bakgrund av att många olika aktörer är inblandade. Statskontoret föreslår också att regeringen förtydligar vilka krav man ställer på uppföljningen.

Vidare har kartläggningen visat att SMI, mot bakgrund av de krav som regeringen ställer i olika styrdokument, inte uppfyller kraven om att alla projekt ska utvärderas. Tjänstemän, både vid Socialdepartementet och vid SMI, har framhållit att det finns svårigheter med att mäta effekter av insatser efter en kort tid. Storleken på bidragen till projekt och insatser varierar också stort. Statskontoret anser att det finns behov av att från regeringens sida förtydliga vilka krav man ställer på utvärdering.

6.2 SMI:s underlag till regeringen

Det underlag som SMI lämnar till regeringen i form av en årlig rapport uppfyller i huvudsak de krav som ställs i myndighetens regleringsbrev. Underlaget innehåller kortfattad information om bidragets användning, uppnådda resultat och identifierade behov av framtida förändringar. Det innehåller också förslag till hur bidraget ska fördelas nästkommande år. Statskontoret anser dock att underlaget kan utvecklas ytterligare.

Den kunskap om prestationer som uppnås genom uppföljningen bör redovisas i underlaget.

I underlaget saknas redovisningar av resultat från de insatser och projekt som landsting, kommuner och frivilligorganisationer har genomfört. Vår kartläggning har visat att detta är information som kommer in till SMI genom den återrapportering som lämnas till myndigheten från samtliga bidragsmottagare. Statskontoret menar att eftersom denna

information finns hos SMI bör den också vidareförmedlas till regeringen. Vi efterfrågar inte att resultaten från samtliga projekt eller insatser ska redovisas i underlaget. Underlaget bör dock kompletteras med en sammanfattande redogörelse över resultaten för de projekt och insatser som har riktats till de olika preventionsgrupperna. Underlaget bör också innehålla information till regeringen om vilken bedömning SMI gör av prestationerna under det gångna året.

SMI bör i större utsträckning presentera information om bidragets användning i underlaget till regeringen

Statskontoret anser att SMI:s underlag till regeringen bör utvecklas så att det framgår vilken typ av insatser som har beviljats bidrag. Exempel på sådana kategorier eller typer av insatser skulle kunna vara utbildningar och informationskampanjer. Vidare anser Statskontoret att underlaget bör kompletteras med en sammanställning över hur anslaget, antingen samlat eller uppdelat per anslagsdel, har fördelats mellan de olika preventionsgrupperna.

Det ställs inga formella krav på att underlaget ska innehålla information om det ekonomiska utfallet, det vill säga om hela anslaget har förbrukats under året eller inte. Statskontoret anser dock att information av detta slag borde vara av intresse för regeringen.

Regeringen bör förtydliga kraven på underlagets innehåll

Regeringen är beroende av SMI:s underlag framför allt i det årligen återkommande arbetet med att ta fram en ny överenskommelse, men också för att kunna hantera och besvara frågor från organisationer som vänder sig direkt till Socialdepartementet. Statskontoret bedömer att regeringens nuvarande krav på underlaget lämnar visst tolkningsutrymme och anser att förutsättningarna för SMI att göra rätt avvägning mellan att ge tillräcklig information och att ge för mycket information, skulle förbättras om regeringen tydliggjorde vilken typ av information man vill ha. I samband med detta skulle det också kunna vara motiverat att regeringen ser över hur ofta man vill ha olika typer av information.

Referenser

Proposition 2005/06:60 *Nationell strategi mot hiv/aids och vissa andra smittsamma sjukdomar.*

Proposition 2011/2012:1 *Budgetproposition för 2012, Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg.*

Regeringen (2010a) *Regleringsbrev för budgetåret 2010 avseende Smittskyddsinstitutet* Beslutat 2010-06-23.

Regeringen (2010b) *Regleringsbrev för budgetåret 2011 avseende Smittskyddsinstitutet.*

Regeringen (2011) *Regleringsbrev för budgetåret 2012 avseende Smittskyddsinstitutet.*

SMI (2010a) *Beslut avseende verksamhetsbidrag* Dnr 604/2010.

SMI (2010b) *Beslut avseende verksamhetsbidrag* Dnr 613/2010.

SMI (2011a) *Anvisningar vid ansökan om statsbidrag för insatser mot hiv/aids och vissa andra smittsamma sjukdomar till landsting/regioner och kommuner för 2012.*

SMI (2011b) *Bedömningsunderlag vid fördelning av statsbidrag.*

SMI (2011c) *Anslag 2:8 Insatser mot hiv, aids och andra smittsamma sjukdomar* Dnr 896/2010-1.1.

SMI (2012a) *Uppföljning av statsbidraget för hiv/STI-prevention 2011 Stockholms läns landsting.*

SMI (2012b) *Uppföljning av statsbidraget för hiv/STI-prevention 2011 Landstinget i Jönköpings län.*

SMI (2012c) *Uppföljning av statsbidraget för hiv/STI-prevention 2011.*

SMI (2012d) *Redovisning av verksamhets- och organisationsbidrag.*

Socialstyrelsen (2009) *Del 1 Underlag beträffande anslaget 2:8 Insatser mot hiv/aids och andra smittsamma sjukdomar under utgiftsområde 9 för budgetåret 2010 samt allmän inriktning på arbetet för perioden 2010 – 2012. Och Del 2 Underlag beträffande anslaget 2:8 statsbidraget till landsting och kommuner Redovisning av uppdrag inför förhandlingar om överenskommelse om vissa ersättningar inom folkhälsoområdet för år 2010 mellan staten och Sveriges Kommuner och Landsting.*

SOU 2004:13 *Samhällets insatser mot hiv/STI – att möta förändringar.*

SOU 2011:65 *Statens roll i framtidens vård- och omsorgssystem.*

Statskontoret (2011) *Fristående utvärderingsmyndigheter – en förvaltningspolitisk trend Om offentlig sektor.*

Statskontoret (2012) *Utvärderingar av om- och avregleringar – en kartläggning 2012:10.*

Överenskommelse mellan staten och Sveriges Kommuner och Landsting om vissa ersättningar inom folkhälsoområdet för år 2010.

Överenskommelse mellan staten och Sveriges Kommuner och Landsting om vissa ersättningar inom folkhälsoområdet för år 2011.

Överenskommelse mellan staten och Sveriges Kommuner och Landsting om vissa ersättningar inom folkhälsoområdet för år 2012.

Regeringsuppdraget

Socialdepartementet

Regeringsbeslut 1:2
2012-02-09 S2012/1045/FS
(delvis)

Statskontoret
Box 8110
104 20 Stockholm

Uppdrag att kartlägga och analysera Smittskyddsinstitutets uppföljning av anslag 2:7 Insatser mot hiv/aids och andra smittsamma sjukdomar

Regeringens beslut

Regeringen uppdrar åt Statskontoret att kartlägga och analysera Smittskyddsinstitutets uppföljning av anslag 2:7 Insatser mot hiv/aids och andra smittsamma sjukdomar. Statskontoret ska analysera uppföljningen utifrån hur den tillgodoser regeringens behov av information om bidragets användning och uppnådda resultat samt identifierade behov av framtida förändringar. Vid behov ska Statskontoret lämna förslag på åtgärder för att ytterligare utveckla och stärka Smittskyddsinstitutets uppföljning av anslaget.

Smittskyddsinstitutet ska vara Statskontoret behjälpligt med att tillhandahålla det underlag som krävs för att genomföra uppdraget.

Statskontoret ska redovisa uppdraget i en rapport till Regeringskansliet (Socialdepartementet) senast den 15 maj 2012. Redovisningen ska hänvisa till det diarienummer som uppdragsbeslutet har.

Ärende

Anslaget 2:7 Insatser mot hiv/aids och andra smittsamma sjukdomar omfattar 145 502 000 kronor och disponeras av Smittskyddsinstitutet. I enlighet med Smittskyddsinstitutets regleringsbrev fördelas anslaget enligt följande.

I enlighet med förordningen (2006:93) om statsbidrag till verksamhet inriktad mot hiv/aids och vissa andra smittsamma sjukdomar ska högst 20 907 000 kronor betalas ut till frivilligorganisationer som bedriver hivpreventivt arbete. Syftet med bidraget är att förebygga spridning eller

Postadress
103 33 Stockholm
Besöksadress
Fredsgatan 8

Telefonväxel
08-405 10 00
Telefax
08-723 11 91

E-post: registrator@social.ministry.se

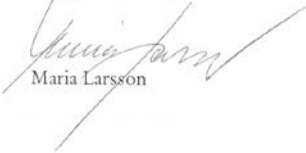
minska konsekvenserna av hiv/aids och andra sexuellt överförbara och blodburna sjukdomar.

Av anslaget utbetalas 95 000 000 kronor i enlighet med överenskommelsen mellan staten och Sveriges Kommuner och Landsting om vissa ersättningar inom folkhälsoområdet för år 2012.

Av anslaget används högst 29 595 000 kronor till finansiering av insatser på nationell nivå och till övergripande samordning och uppföljning m.m. Medlen får inte användas för Smittskyddsinstitutets egna löpande verksamhet.

Den årliga överenskommelsen mellan staten och Sveriges Kommuner och Landsting har slutits sedan år 2006. Överenskommelserna har ett treårigt perspektiv. I och med år 2013 påbörjas en ny treårsperiod. Det föreligger därför skäl att inför den nya treårsperioden ta fram ett underlag till kommande förhandlingar mellan parterna.

På regeringens vägnar

Maria Larsson

Anders Klahr

Kopia till

Smittskyddsinstitutet
Socialstyrelsen